

בעזה ש"ת

יְהוָה נִדְאָתָה לְדַעַת כִּי הַשֵּׁם הוּא הָאֱלֹהִים אֵין עוֹד מִלְפָּנָיו

אור הדעת

עבודת האדם בעולמו בפנימיות התורה וההסידות

סוכות

שמחה גדולה

בית דין

טעם וריח

דע בני

משיעורי

רבי יצחק זעקל הלוי פולק שליט"א

רב ור"מ בית המדרש 'וידבר משה'

תכּן ענינים

שְׁמִיחָה גְּדוּלָּה.....ד

אָךְ שְׁמִיחָה.....ד

מֵאִי שְׁמִיחָה.....ה

יְשִׁמַּח אָדָם.....ה

מִבֶּט שׁוֹנָה.....ו

אֲשׁוּר כְּנִיסָה.....ו

זָפֶת שְׁחֹר.....ז

סְפוּק הַנֶּפֶשׁ.....ט

דִּירַת אֶרֶץ.....ט

אוֹשְׁפִיזִין עֲלָאִין.....י

מִדּוּעַ לְהֵרֵס.....יא

הַשְׁמִיחַ בְּיוֹתֵר.....יא

הָאֻמָּת הָאֻמִּית.....יא

סוֹד הָאֻמָּת.....יב

מִזְהָב לְעַפָּר.....יג

וְשִׁמְחַת בְּחֻגֶיהָ.....יד

עוֹלָם אֶרֶץ.....טו

הָעוֹלָה מְכַל זֶה.....טז

בֵּית הַיֵּין.....יז

יְהוּדֵי שֵׁל יֵין.....יז

סְתִירוֹת עֲצוּמוֹת.....יז

יֶרֶחַם הַשֶּׁם.....יח

סְגוּלָּה כְּתוּרָה.....יח

יֵין בְּקֻדְשָׁה.....יט

דַּעַת זְקֵנִים.....כ

שְׁמִיחָה בֵּינָן.....כא

הָעוֹלָה מְכַל זֶה.....כא

טַעַם וְרִיחַ.....כג

בג	בְּעִינְיוֹ שֶׁל שֵׁטָן.....
כד	עֵת הַדִּין
כד	שָׁנָה שְׁנִיָּה.....
כה	אֲשֶׁתוֹ מִתְּעַרְבֶּת.....
כה	שְׁנֵי רִבֵּדִים.....
כו	שְׁעָרָה וּשְׁעָרָה.....
כז	כָּל שְׁעָרָה.....
כז	נִשְׁמַת הָאוֹכֵל.....
כח	מְשִׁיחַ הַשֵּׁם.....
כח	הָעוֹלָה מְכַל זֶה.....
כט	יַע בְּנִי.....
כט	מֵאִי 'יַדְעַת'.....
כט	לִיָּתֵר בְּטָחוֹן.....
ל	הַתְּפִלָּה הָרִאשׁוֹנָה.....
ל	עֶקֶר הָעֲבוּדָה.....
לא	כּוֹחַ הַמְּקַשֵּׁר.....
לא	הֵיכָן הָרֹאשׁ.....
לא	רְשִׁימָה מְפֹרָטֶת.....
לב	הָעוֹלָה מְכַל זֶה.....

קול היכל 'אור הדעת'

ארץ ישראל: 02.500.4499

ארה"ב: 1585.280.2888

לקבלת חוברת 'אור הדעת' מדי שבוע

שלחו בקשה ותצורפו לרשימת המנויים

B025004499@gmail.com

שמחה גדולה

בצאתנו בשלום מן הקודש, מיום הכפורים, אחרי עשרה ימים קדושים ונעלים, שבין ראש השנה ליום הכיפורים, שאז הוא בחינת 'שמאלו תחת לראשי' שהיא בנין הנוקבא, עתה מתחיל התיקון הנפלא של ימים גבוהים ונעלים של 'וימינו תחבקנו', כדאיתא בשיר השירים (ב, ו): 'שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני', מגלה רבינו האריז"ל, מעלת ימים נעלים אלו (שער הכוונות, דרושי ראש חדש): 'הא למה זה דומה למעין הנוטף טיפין וטפין וארובות השמים נפתחו לרוב, ולא ניכרו אותם טיפין הנוטפין, כי נתבטלו בריבוי המים היורדין מן השמים ועל זה הדרך תקיש לשאר המועדים'.

אף שמח

וברחבת העזרה היתה השמחה פורצת ועולה. כל אחד ואחד אחז בכלי

שיר שהוא יודע לנגן בו, ומי שיודע בפה - בפה, וכך היו רוקדים וסופקים כפיים ומפזזים ומכרכרים, כל אחד ואחד כפי שיודע. וחסידים ואנשי מעשה היו אומרים לפנייהם דברי שירות ותשבחות לה' יתברך.

גדולי ומנהיגי הדור, הסנהדרין, ראשי הישיבות, חכמי התורה - הם אלו שרקדו, שרו וניגנו! אמרו עליו על רבן שמעון בן גמליאל, כשהיה בשמחת בית השואבה, היה נוטל שמונה אבוקות של אור, וזורק אחת ונוטל אחת, ואין נוגעות זו בזו! וכשהוא משתחוה - נועץ שני גודליו בארץ, ושוחה ונושק את הרצפה וזוקף, ואין כל בריה יכולה לעשות כן! הכל נעשה מתוך התלהבות והתלהטות של קדושה! אותם גדולי עולם וענקי רוח היו בבחינת "כל עצמתי תאמרנה - ה' מי כמוך!" (תהלים לה י) בכל רמ"ח אבריהם, היו מתלהבים ושמחים לכבודו של ה' יתברך!

כך נמשכו השירה והריקודים והשמחה עד אור הבוקר. בהאיר השחר, היו שני כהנים תוקעים בחצוצרות, ואז היו המשתתפים יורדים ברוב עם ברחובות ירושלים התחתית - אל בריכת השילוח. הכהן היה לוקח צלוחית של זהב, המכילה

אחת המצוות בחג הסוכות הוא מצוות השמחה כפי שהתורה הק' מצווה (דברים טז, יג - יד): **חַג הַסֻּכֹּת תַעֲשֶׂה לָּךְ שִׁבְעַת יָמִים בְּאַסְפָּה מִגִּרְנָה וּמִיִּקְבָּה, וּשְׂמִיחָה בַחֲגֵה אֹתָהּ וּבְנֶה וּבְתָה וְעִבְדָּה וְאַמְתָּה וְהָלֹוי וְהַגֵּר וְהַיִּתּוֹם וְהָאֲלֻמָּנָה אֲשֶׁר בְּשַׁעְרֶיךָ, שִׁבְעַת יָמִים תַּחֲגֵל לָהּ אֱלֹהֶיךָ בְּמִקּוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר ה' כִּי יְבָרְכֶךָ ה' אֱלֹהֶיךָ בְּכָל תְּבוּאָתְךָ וּבְכָל מַעֲשֶׂה יָדֶיךָ וְהָיִיתָ אֶף שְׂמִיחַ.**

הרמב"ם פוסק (הלכות לולב פ"ח, ה"ב - י"ד) 'אף על פי שכל המועדות מצוה לשמח בהן, בחג הסוכות היתה במקדש יום שמחה יתרה שְׁנָאֵמַר (ויקרא כג-מ) 'וּשְׂמִיחָתֶם לִפְנֵי ה' אֱלֹהֵיכֶם שִׁבְעַת יָמִים'.

גדולה ועצומה היתה השמחה בבית המקדש, מקהלת הלויים עמדה במקומה על חמש עשרה מעלות היורדות מעזרת ישראל לעזרת נשים [שהן כנגד חמש עשרה "שיר המעלות" שחיבר דוד המלך בספר התהילים]. היתה זו מקהלה אדירה של מאות מאות לויים, המנגנים בכינורות ובנבלים, במצלתים ובחצוצרות, ובכלי שיר בלא מספר.

ישמח אדם

כותב הרמב"ם (הלכות לולב פ"ח, ה"ו):
 'הַשְּׂמִיחָה שֶׁיִּשְׂמַח אָדָם בְּעִשְׂיַת
 הַמְצֻוָּה וּבְאַהֲבַת הָאֵל שְׂצֻוָּה בָּהֶן, עֲבוּדָה
 גְּדוּלָּה הִיא. וְכָל הַמוֹנֵעַ עֲצָמוֹ מִשְּׂמִיחָה זוֹ
 רְאוּי לְהַפְרֵעַ מִמֶּנּוּ שְׁנֵאמַר (דברים כח-מז)
 'תַּחַת אֲשֶׁר לֹא עֲבַדְתָּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ
 בְּשִׂמְחָה וּבְטוֹב לֵבב'.

וְאִין הַגְּדֻלָּה וְהַכְּבוֹד אֶלָּא לְשִׂמְחָה לְפָנֶי ה'
 שְׁנֵאמַר (שמואל ב ו-ז) 'וְהַמֶּלֶךְ דָּוִד
 מִפְּזִז וּמִכְרָכָר לְפָנֶי הַשֵּׁם'.

כיצד מקיימים מצות 'שמחה של מצוה',
 כותב המגיד משנה: 'ועיקר הדבר
 הוא שאין ראוי לו לאדם לעשות המצות
 מצד שהן חובה עליו והוא מוכרח ואנוס
 בעשייתן אלא חייב לעשותן והוא שמח
 בעשייתן ויעשה הטוב מצד שהוא טוב
 ויבחר באמת מצד שהוא אמת ויקל
 בעיניו טרחן ויבין כי לכך נוצר לשמש
 את קונו וכשהוא עושה מה שנברא
 בשבילו ישמח ויגיל לפי ששמחת שאר
 דברים תלויים בדברים בטלים שאינם
 קיימים, אבל השמחה בעשיית המצות
 ובלמידת התורה והחכמה היא השמחה
 האמיתית, וזהו ששלמה בדרכי מוסרו
 שבח שמחת החכמה ואמר בני אם חכם
 לבך ישמח לבי גם אני'.

מטבע הדברים, כשרוצים להמחיש את
 ענין השמחה, מביאים דוגמא
 שלא מצאנו שהעשירים הגדולים שמחים,
 אך האמת גם לא מצאנו שהעניים שמחים,
 אז מי כן שמח, התשובה מי שיש לו סיפוק
 הנפש, היא הגורמת לשמחה, לא משנה
 כמה עמל ויגע והשקעה מונחת מתחת
 לעבודה זו, אם יש סיפוק יש שמחה.

שלושה לוגים [כליטר], וממלא מן השילוח,
 בשמחה ובששון. משם חזרו שוב לבית
 המקדש והיו נכנסים דרך "שער המים",
 אשר היה סגור במשך שאר ימות השנה.
 גם שם הכהנים תקעו והריעו ותקעו,
 תקיעות של שמחת מצוה.

מאי שמחה

מהי השמחה הגדולה שישנה בחג הסוכות,
 שאין בשאר המועדים? כשמתבוננים
 במצות 'שמחה' נגלה דבר עצום,
 שהשאיפה הגדולה ביותר של האדם עלי
 אדמות הוא להיות 'שמח', הוא עושה הכל
 בשביל כך, הוא עמל ויגע ומוכן לסכן את
 חייו ורוב עמלו וזמנו עלי אדמות הם רק
 בשביל 'שמחה'.

כשמתבוננים, נראה שכל הפעולות
 שאדם עושה, הן
 באכילה, והן בהלבשה, וכל הדברים (רכישת
 מוצרים, בית, רכב) וכל מיני הנאות שאדם
 דואג לעצמו, הוא בשביל שיהיה לו נוח,
 וכדי להיות 'שמח'.

אין ספור דוגמאות שאדם עושה בחיים,
 הכלול באוצר מילים, כגון, אוכל,
 שתיה, שיהיה טוב, ערב לחיכו, בריא,
 נחמד, נעים, הנאה, דאצ'ה, חופשה,
 נופש, התעמלות, התאוררות,
 וכדו', הנקודה שעומדת מתחת לכל
 המילים האלו, הם 'שמחה'.

כשנתבונן יותר ויותר, נראה שכל העמל
 שאדם עצל ויגע בעולם הזה,
 הוא ורק כדי להיות קצת שמח ומאושר,
 נשאלת השאלה, כיצד מגיעים לשמחה
 זו? שכל היקום ובתוכם מילארדי אנשים
 כאן בעולם הזה, כה חפצים ומשתוקקים
 להגיע אליו?

מִבְּט שׁוֹנָה

הנזיר ובן המלך דיברו ביניהם כידוע, בספר העתיק: "בן המלך והנזיר". בן המלך היה שקוע בתאות העולם, והנזיר המשיל לו את משלו - משל לתרגול: התרגול יודע כי אחרי שבת יש הרבה שיירי מאכל באשפה, זה יום גדול בשבילו, הוא שמח מאד וניגש לפחי האשפה. באותו פח אליו התקרב, שפכה אשה אחת את שאריות השבת ביחד עם טבעת, כלומר, הטבעת מזהב טהור נפלה מידה כאשר רוקנה את הזבל.

התרגול נקר, דחף ברגליו ובפיו את הלכלוך עד שמצא לעצמו כזית לחם, נפלא. סחורה טובה מאד - לחם עם זבל! הוא המשיך לחטט עוד, הסיט הצידה את השקיות ושאר הדברים שאינם ראויים למאכל, עד שגילה תפוח אדמה מהטשולנט - מצוין!

פתאום המקור שלו נתקל בטבעת, הוא כעס, שטויות, העיף את הטבעת לצדדים בזעם והמשיך בחיטוטיו... קרא הנזיר לבן המלך: אל תהא כתרנגול באשפה, תחשוב קצת, את מה אתה מסיט הצידה בחייך, אלו טבעות זהב הנך מסיט, ומה אתה לוקח לעצמך... נוטל את תענוג הנשמה שאין ערוך לו, מסיטו לצדדים ושם עם הנאות של אשפה.

החפץ חיים סיפר על ילד פלוני שהתייתם מאביו העשיר, בפתע פתאום. אבא היה סוחר יהלומים עבד בביתו, ומת באמצע מלאכת ליטוש יהלום.

הילד נותר בבית עם אמו האלמנה, אמא היתה כאובה ושבורה, לא יצאה מהבית לחנות לקנות, והבית התרוקן עד שהם החלו לרעוב. מה עשה הילד המסכן, פתח את אחת המגירות הוציא יהלום ורץ

לקיוסק. כאשר הגיע לקיוסק, ביקש: אדוני תן לי שלוש סוכריות "מחירן עשרים גרוש" אמר המוכר.

הוציא הילד את היהלום ואמר: "אין לי עשרות אגורות, אבל יש לי יהלום" בעל הקיוסק הביט ביהלום ועיניו נצצו, חשב רגע קצר ואמר לו: ילדי, לא אתן לך תמורתן סוכריות. כי אם אעשה כן, כאשר אתה תגדל ותבין, תשלח לי הזמנה לבית משפט, תתבע אותי ותאמר, וכי בשביל שאני הייתי טיפש וקטן לקחת ממני יהלום תמורת שלוש סוכריות?! א"כ מה יהיה לי מכל הסיפור, אשב בבית הסוהר מאחורי סורג וברית. לכן, לא אתן לך סוכריות.

אתה קטן ואינך מבין! סיים החפץ חיים אילו ידע האדם את ערך "אמן יהא שמיה רבא" אם היתה לו ידיעה בערכה של התאפקות אחת מלפגוע בזולת, הוא היה תופס את הטבעות הללו במקום את האשפה שנשארה בפח אחרי שבת. הבעיה שהוא רוצה להחליף יהלום בשלושה סוכריות, וטבעת בתפוחי אדמה. רבותי, כמה גדול צחוקו של מי שזכה לאסוף הרבה מצוות. שלמה המלך אומר "ותשחק ליום אחרון" ומסבירים חז"ל כי מי שניווט את חייו לתכלית הראויה, ברגעיו האחרונים עלי אדמות - מראים לו את שכרו הצפון לו - והוא צוחק, ומתוך אותו אושר הנשמה עולה למעלה...

אֲשׁוּר כְּנִיסָה

רק מה? יצר הרע חברמ'ן, כמו שסיפר החפץ חיים את סיפורו הידוע: שר גדול שניצח במלחמות, הגיע לימי הזקנה וביקש לפרוש מתפקידו. המלך אמר לו כי רצונו לשלם, ולו מעט, על שירותו למען העם שנים רבות. תמהו יועצי

אבל כבר היה מאוחר. יועצי המלך חכמו ידיהם בהנאה, על הסיום המוצלח של הרעיון. העולם שלנו מלא ניגונים וגלילות, קולות ומראות, התופים דופקים בכל הכח, רק שתסתכל לעברם ושתסיח דעת מהאוצרות. רבינו יונה בשערי תשובה כאשר מסביר איך מקיימים את ה"חרטה" הוא אומר בין הדברים שיחשוב לעצמו "איך החלפתי עולם חולף בעולם עומד לעד" כלומר איזה סוחר פושט רגל אני, וכי זה מסחר הגון?!

במקום לעסוק במצות ששכרן לאין ערוך עסקתי באשפות. חז"ל אומרים "שכר מצוה בהאי עלמא ליכא" היינו שאין בעולם הזה שכר על מצוות למה? מסביר החפץ חיים כי "ליכא במאי לאישתלומי" אין מטבעות לשלם עימם על מצוה. יכנס לו אדם לבנק בבני ברק ובידו צ'ק על סך מליון דולר "אין אצלינו" יענו לו "אין לנו לתת לך, לך לבנק המרכזי ושם תקבל..."

כך הן המצוות, אין להשיג בעולם שטרות בעלי ערך, והנאות בעלי שווי - לשלם עבור מצוה, רק בעולם ההוא, שרק נבין מה היא מצוה.

זֶפֶת שָׁחֹר

מסופר על הגה"צ רבי אליהו לופיאן זצ"ל אחר שעלה והתיישב בארץ ישראל שימש כמשגיח בישיבת 'כפר חסידים'.

פעם הלך ברחובה של עיר, והנה הוא רואה קבוצת אנשים שלפרנסתם עוסקים בזיפות הכביש, והיו תוארם שחור משחור מעבודת הפרך ומשפיכת הזפת, בין הפועלים הכיר שנים מהם שהתגוררו בעירו לפני מלחמת העולם השנייה, ואחר שניצלו בעור שיניהם

המלך: האם ישנה אפשרות תשלום לאיש שעשה רבות כל כך למען המדינה, העם והמלך? השיב להם המלך, נכון, אבל אעשה את המעט אשר ביכולתי.

החליט המלך והעניק לו אישור כניסה לאוצר המלוכה למשך רבע שעה, להוציא כל אשר יעלה על רוחו... שמע על כך שר האוצר ונזעק, מיהר למלך: אדוני המלך, וכי אתה יודע מה אפשר להוציא ברבע שעה, ישנה אפשרות לרוקן את האוצרות מנכסיהם העיקריים. למה הבטחת לו כזו תשורה? כינס המלך את יועציו שנית, מה עושים איך יוצאים מהענין, בלי לפגוע בהחלטה הראשונה שכבר ניתנה בפרסום ובמעמד אנשים רבים?

הוחלט, שהיות ואותו שר אוהב עד מאוד גלידה וכלי זמר (אולי גלידה חלבית) יעסיקו אותו בכל הכח והמח בעניני גלידה באותה רביעית השעה... כן עשו.

העמידו בפתח האוצר גלילות בכל הטעמים ובכל הצבעים ריחות ומראות באופן הנאה שרק היה באפשרותם והכריזו "גלידה בחינם! היום מלקקים גלידה חינם אין כסף!" ובצידי הדוכנים השמיעו כלי נגינה. הוא רק ראה גלידה החל לחטוף. כשסיים את הבהילות חלפו כבר חמשה רגעים הוא התעשת והתקדם לעבר הכספת של האוצר. מטרים ספורים לפני הכניסה הציבו את הכנר המיוחד (מנגן בכינור) לו אהב להאזין.

כך התעכב עוד רגעים נוספים, אח"כ נכנס והחל לחטוף משהו, אבל יצא רק עם מתנות בשווי של כמה אלפים, לא יותר, ורבע השעה הסתיימה. "מה עשית?" גערו בני המשפחה והוא גער בעצמו "מה עשיתי?!"

מציפורניהם של הגרמנים האכזרים הארורים ימש"ו עלו לארץ ישראל והתפרנסו מעבודה קשה זו.

אך שונים היו זה מזה, כי האחד פרק עול תורה ומצוות בשנות המלחמה בראותו את הצרות והיסורים הנוראים שעברו כלל ישראל בשנות הזוועה (ואין דנים לאדם בעת צער), ואילו חבירו נשאר איתן באמונתו והמשיך לדקדק על קלה כבחמורה.

ויהי כאשר התקרב אליהם בירך את הראשון לשלום והתחיל לשוחח עמו על מצבו, נענה האיש, שהוא עמל למשכורתו הזעומה מבוקר ועד ערב, וכל שכרו אינו כי אם כמה פרוטות לשעה, ומכל מקום הוא מרוצה בזה שיש בידו לקנות לחם וגבינה להחיות את נפשו ואינו מת ברעב.

המשיך הגר"א וניגש אל הפועל השני שהיה שומר תורה ומצוות, ושאל אותו למצבו ולמעשיו, מיד כראות האיש את הצדיק הניח את כליו ביראת הכבוד, ופתח לספר שאף הוא עובד ביגיעת כפים מן הבוקר ועד הערב, ובזה הוא גומל חסד עם אנשים.

תמה הגר"א ושאלו איזה חסד הוא עושה, נענה האיש ואמר, והלא אם לא יהיו הכבישים סלולים יתקשו האנשים בדרך הילוכם, והם עלולים להיתקל בכל צעד ושעל וליפול ח"ו, ועל ידי שאני מרצף את הכביש בזפת הריני גורם להקל על יושבי ארץ ישראל שיוכלו לצעוד בקלות ובבטחה, ואין לך גמילות חסד יותר מזה.

ויהי כשמוע הגר"א לופיאן את דבריו התפעל מאד, ומיד נכנס לשיבתו ובאמצע ה'סדר' דפק על הבימה (אמרו, שמעולם לא עשה כדבר הזה להפסיק את הבחורים

מתלמודם, זולת בפעם הזאת) וסיפר לבחורים, שזה עתה פגש שנים מצאצאי אברהם יצחק ויעקב, ופני שניהם כשולי קדרה מחמת רוב עמל ויגיעה במעשה ידיהם כדי להרוויח מטה לחמם, אך התוצאה של כל אחד שונה, שהמבט של כל אחד הוא שונה "אולם שונים הם זה מזה כרחוק מזרח ממערב, כי האחד עוסק במעשה ידיו בעבור כמה פרוטות לשעה, ואילו חבירו זוכה ביגיעתו לגן עדן אשר אין כל מלאך ובריה יכול לשער..."

ובזה רצה ללמד לתלמידים, שיתכן ושני אנשים יעשו מעשה זהה, ואעפ"כ אין שכרם שווה, כי זה עמל עבוד כמה פרוטות שחוקות, ואילו חבירו נוחל עולם הבא.

אקדים רקע לאמירת איש זפת, לפני שנים רבות, בימים ההם, אנשי הזפת היו מדליקים מדורת אש קטנה עם חבית ובתוכו זפת וממיסים בתוכו, עשן שחור היה עולה ומיתמר ובהתאם הריח היה בלתי נסבל.

תוך כדי מריחת הזפת עמדתי בצד, ושאלתי את איש הזפת המזיע כולו, תוך שמעלה עם חבל דליי זפת רותחים לקומה שלישית ומזיע כולו, כיצד מסוגל לסבול זאת? עבודה כה קשה, ריח כה נורא, סתם למרוח זפת על גג תחת שמש יוקדת, ענה הלה בתמימות והאמת ניכרת מבין עיניו, יום ללא זפת, אינני יכול לנשום, זה לא יום מבחינתי, האדם הזה, הסיפוק שלו, הוא 'זפת'! זה מה שעושה לו טוב בחיים.

הנקודה המרכזית, היא כל אחד מייצר לו סיפוק ושמחת חיים ממה שהוא מבין שזה טוב, אין לכך כל קשר אם הוא עני או עשיר או כמה מאמץ הוא משקיע.

ספוק הנפש

דירת ארעי

אני מכיר משפחות שכל שמחה הם עושים לבד את הכל, וכולם מאושרים ושמחים, לדוגמא להכין 'שבת שבע ברכות', ישנו המון עבודה להכין שבת כזו, אך מרוצים מאוד, ושמחים באופן שלא ניתן לתאר, ומספרים שאוכל הוא ביתי לא תעשייתי, וכדו'.

לעומת זאת, האחרים מזמינים קייטרינג יוקרתי ומהודר, ורוטנים כל הזמן, שוב אין כללים, אך הרעיון שכל אחד מחליט מה נותן לו סיפוק.

יכול אדם לנסוע למרחקים לשליחות מסוימת תוך כדי הרפתקאות ואחריות קשה עליו, וחוזר מאושר ושמח, ואדם אחר, יישב בטרקלין מפואר ולא יחסר לו כלום, ואינו מרוצה אף כועס על כל העולם.

ומהו הסיפוק האמיתי, הנותן שמחת תמידית ואמיתית ולא מזויפת, הרי הנאות גשמיות כמו מאכלים ערבים, הם טובים מהפה עד הגרון, כמה שניות אלו עד הבליעה זו הנאה רגעית שחולפת, ולא אמיתית, הפוך פעמים שגורם לכל מיני מיחושים בריאותיים, גם 'עושר' כסף רב, הוא הנאה רגעית שהרי מי שיש לו מנה רוצה מאתיים, ואין אדם מת וחצי תאוותו בידו, ברגע שהרוויח סכום גדול, באותו רגע רוצה סכום כפול, נמצא שאינו נהנה רגע ממה שהרוויח.

התקשר אלי אדם, שהפסיד חמשה מיליון דולר, אמרתי לו תהיה שמח, התפלל הלה, אמרתי לו שאברכים אצלי בבית המדרש אין להם חמשה מיליון דולר להפסיד, בקושי מאה דולר... מי שיש לו להפסיד חמשה מיליון דולר, סימן שהוא עשיר גדול מאוד בכסף.

כתב הגה"ק החיד"א זי"ע מבאר טעם מצות סוכה: "והנה, נודע ביהודה ובישראל כי אחד מטעמי פשוטי מצות סוכה הוא להעיר אוזן שומעת ועין רואה כי ישיבת עולם הזה דירת עראי כסוכה. וכשיסתכל האדם בעין יפה כי העולם הזה הבל, וישיבתו בו עראי והנאותיו עראי דעראי, לא ילך בעצת יצרו, וישיב מאוייו בדבר הקיים, שהם תורה ומצוות.

וצונו מצוה זו בזמן שמחתנו, הוא הרגל הקדוש "חג הסוכות זמן שמחתנו", לרמז כי העולם הזה עראי והשמחה היא לזמן מועט. ועוד רמז: כאשר נסתכל בסוכה ונדע שאנחנו עראי בעולם הזה, אז יהיה זה שמחתנו, כי בזה לא נלך בעצת יצרנו לבלות עצמנו בהכנות העולם הזה והבליו כי הם הבל ואבל כבד. ואז נפנה לדבר הנצחי והושר התדירי - עסק התורה והמצוות..."

ענין מצות סוכה מגלה רבינו החיד"א הוא לזכור שהעולם הוא ארעי, וסופו לעפר! מעולם לא ראיתי שאדם שמח שבו הוא מזכירים לו את יום האחרון, היום שגופתו מושלכת עמוק בקבר לרמה ותולעה?

לכאורה מה היה מתאים לעשות את הסוכה בתוך סלון הבית ברוב פאר והדר, עם כל הקישוטים המנצנצים מאשר בסוכת עץ תחת כיפת השמים, קטנה וצפופה, צריך לרדת כמה קומות בשביל שיהיה מקום, פעמים שגשם שוטף את האדם מכף רגלו ועד קדקדו, וכי זה מביא שמחה!?

אושפיזין עלאין

כשנכנסים לסוכה מזמינים את אושפיזין עלאין קדישין, ואומרים: עולו אושפיזין עלאין קדישין, עולו אבהן עלאין קדישין, למיתב בצלא דמהימנותא עלאה בצלא דקב"ה. ליעול אברהם ועמה יצחק ויעקב, משה אהרן יוסף ודוד.

גילוי עצום ונורא מובא בזוהר הקדוש (ח"ג פ' אמור, ק"ג ע"ב) השכינה פורסת את כנפיה על הסוכה מלמעלה, ואברהם אבינו וכל האושפיזין קדישין מגיעים אלינו לסוכה, וז"ל הזוהר: 'תא חזי, בשעתא דבר נש יתיב במדורא דא, צלא דמהימנותא, שכינתא פראסא גדפהא עליה מלעילא, ואברהם וחמשה צדיקיא אחרנין שויין מדוריהון עמיה. אמר רבי אבא, אברהם וחמשה צדיקיא, ודוד מלכא, שויין מדוריהון עמיה.

הדא הוא דכתיב, בספות תשבו שבועת ימים. שבועת ימים כתיב, ולא בשבועת ימים. כגוונא דא כתיב, (שמות לא) כי ששת ימים עשה ה' את השמים וגו'. ובצעי בר נש למחדי בכל יומא ויומא, באנפין נהירין, באושפיזין אלן דשריין עמיה.

ואמר רבי אבא, כתיב בספות תשבו שבועת ימים, ולבתר יתבו בספות. בקדמיתא תשבו, ולבתר יתבו. אלא, קדמיתא לאושפיזי. תניינא, לבני עלמא. קדמיתא לאושפיזי, כי הא דרב המנונא סבא, כד הוה עייל לסוכה הוה חדי, וקאים על פתחא לסוכה מלגאו, ואמר גזמן לאושפיזין. מסדר (נ"א בסדר) פתורא, וקאים על רגלוי, ומברך, ואמר בספות תשבו שבועת ימים. תיבו אושפיזין עלאין, תיבו. תיבו אושפיזי מהימנותא, תיבו. ארים (ס"א אסחי) ידוי, וחדוי, ואמר זכאה חולקנא,

זכאה חולקיהון דישראל, דכתיב, (דברים לב) כי חלק ה' עמו וגו', והוה יתיב;

תרגום הדברים: 'בא ראה, בשעה שאדם יושב במדור הזה, צל האמונה, השכינה פורסת את כנפיה עליו מלמעלה, ואברהם וחמשה צדיקים אחרים שמים את מדורם עמו. אמר רבי אבא, אברהם וחמשה צדיקים ודוד המלך שמים מדוריהם עמו. זהו שכתוב, בספות תשבו שבועת ימים. שבועת ימים כתוב, ולא בשבועת ימים. כמו זה כתוב (שמות לא) כי ששת ימים עשה ה' את השמים וגו'. וצריך אדם לשמח בכל יום ויום בפנים מאירות באורחים הללו ששורים עמו.

ואמר רבי אבא, כתוב בספות תשבו שבועת ימים, ואחר כך יתבו בספות. בראשונה תשבו, ואחר כך יתבו. אלא הראשון לאורחים, השני לבני העולם. הראשון לאורחים, כמו שרבי המנונא סבא, כשהיה נכנס לסוכה היה שמח, ועומד על פתח הסוכה מבחוץ ואומר: גזמן לאורחים. מסדר (נסדר) את השלחן, ועומד על רגליו, ומברך ואומר: בספות תשבו שבועת ימים. שבו אורחים עליונים, שבו. שבו אורחי האמונה, שבו. הרים (רחץ) ידיו ושמח, ואמר: אשרי חלקנו, אשרי חלקם של ישראל, שכתוב (דברים לב) כי חלק ה' עמו וגו'. והיה יושב.

אבקש לשאול, וכי לא מתאים יותר להזמין את האושפיזין קדישין לליל הסדר בפסח, הבית נקי אחרי בדיקת חמץ, הכל מצוחצח לתוך הבית פנימה, בסלון המרווח, ממוזג, עם שולחן סלוני וכסאות עץ עם ריפוד, באופן מכובד וראוי, מאשר להזמין לתוך סוכת עץ קטנה צפופה תחת כיפת השמים?

מדוע להרס

יש סיפור נורא בחז"ל (ברכות לא, א): חכמים ביקשו בחתונה של בנו של רבינא, מ'רב המנונא' שישיר לכבוד שמחת חתן וכלה שיר משמח מאוד, שהריקודים יהיה במצב רציני מאוד, הרי חתונה זה ענין שמחה גדולה רוקדים ושמחים, שמחה גדולה.

ואז הוא שר לחן חדש, ניגון משהו משהו, אמר להו: ווי לן דמיתנן, ווי לן דמיתנן! תרגום הזמר ששר בחתונה: 'אוי לנו שאנחנו הולכים למות, אוי לנו שאנו הולכים למות'...

כשלמדתי חז"ל זה, בשיעורי ברבים לפני עשרות יהודים מקשיבים, קם יהודי על רגליו בתמיהה עצומה על רב המנונא מדוע הוא הורס לחתן וכלה את יום שמחתם, יום חתונתם, ומזכיר את עניין "המוות", יהודי זה ממש לא הבין את רב המנונא, מדוע עשה זאת?

אודה, ישבו אצלי בשיעור קרוב לשישים יהודים כולם שתקו, הייתה מבוכה גדולה, כיצד מסבירים חז"ל זה, מה משמח במוות, לוייה, קבורה, רימה ותולעה... כיצד מחברים "מוות", "לקול ששון וקול שמחה, קול חתן וקול כלה".

שתיקה רועמת הייתה בחלל האוויר, אחד הדברים שאנשים מדחיקים ולא מעונינים לחשוב על כך זה עניין המוות, כולם בטוחים 'לי זה לא יקרה', אז נשאלת השאלה מה משמח בזה?

השמח ביותר

לא עברו ימים, אבי מורי שליט"א אמר לי כך, אתה רואה את היהודי הזה, בהצביעו לעבר יהודי בעל ייסורים הגדול

ביותר בשכונתנו ואדם השמח ביותר, לא הבנתי דבריו, הוא סותר את עצמו, אם הוא בעל ייסורים, שיכל ילדים, בזיונות, ועוד הרבה דברים שאיני יכול לעלות על הכתב, אך הוא השמח ביותר, אתמה מאוד...

אזרתי עוז, עליתי אל ביתו, ופניתי אליו, רבי, מהיכן אתה שואב את השמחה, הרי כל כך הרבה הרפתקאות עדו עליך, אין לך יום ללא בזיונות נוראים, שבעת מדורי גיהנום הנך עובר כאן עלי אדמות, והנך האדם השמח ביותר בשכונה ומשמח את כולם, פלא פלאים, ילמדינו רבינו?

צעיר הייתי, הכנתי את עצמי לגערה במקרה הטוב, וזריקה מהמדרגות במקרה הפחות טוב, היא הכניס אותי לביתו במשך שעה ארוכה וביאר לי בחביבות יתירה את סודו הרגשתי שנגעתי לו בסוד חייו, בכדי שנרד לעומק הרעיון, אקדים מדוע אדם הוא עצוב ומריר, מדוע אדם כועס, מה יש, מה קרה?

התשובה לכך, אדם מצפה, היינו הציפיות שאדם מייצר, וברגע שמתנפץ הציפייה, נגרמת לו האכזבה, הגורם למרירות ולתסכול, אדם מצפה שיכבדוהו, ואין אדם שם על לב, הוא נעלב עמוקות, נפגע קשות, ומדוע הוא ציפה לכבוד, ליחס וכדו', וכלום הוא מרגיש אוויר רואה ואינו נראה, שקוף לגמרי!

האמת האמתית

הכעס והמרירות נובעים מהציפייה, אז הוא התאכזב, הוא בנה הר של דמיון, הר שכולם חייבים לו, והמציאות טפחה על פניו, לא דובים ולא יער.

סוד האמת

"האמת", היא הסוד השמחה, הסוד העצום לחיים מאושרים, אל תצפה מידי בשר ודם לכולם! אל תצפה מילדיך לכולם! אל תצפה ממי שעזרת לו והצלת לו את החיים לכולם, כי לא תקבל כלום!

הפוך, המציאות היא, כמה שאדם נותן יותר, יש יותר טענות עליו והסברים כמה הוא לא בסדר, לא מזמן ישבתי עם אנשי חסד עצומים המחזיקים מאות משפחות בסכומי כסף עצומים פשוט "בחסד", הם סיפרו כמה טענות יש עליהם, כמה לשון הרע לאלו שהצילו אותם הם מקבלים?

שיהיה ברור, האדם החומרי לא ניתן לצפות ממנו לכולם 'אל תבטחו בנדיבים בבן אדם שאין לו תשועה', נקודה.

מסופר על אדם עירי שלא היה לו כלום, לא אשה, לא ילדים, לא בית, לא פרנסה, פשוט כלום אחד גדול, תמיד היה שמח ומאושר, הוא נשאל, לשמחה מה זו עושה? ענה בחיוך, אדם מעפר וסופו לעפר, בדרך (מהלידה עד הפטירה) ניתן לשתות קצת יי"ש וכי לא נהיה שמח ומאושר.

עומק הדברים, אדם מטבעו רגיל לקבל כל הזמן, בעת שהיה תינוק, ילד, בחור, אברך, הוא נמצא במצב של 'לקבל ולקבל', אם אינו מקבל מה שהוא חפץ הוא מתחיל לחפש סיבה, מי הוא אשם כאן, זה שאדם כועס, עצוב, עצבני, או ממורמר, היות ויש לו ציפיות ורצונות, שלא מתגשמים, אז התוצאה היא כעס ועצבות.

ציפה להיות עשיר, ומזלו לא שפר עליו, הכל הלך על צד שמאל, ציפה 'לבניך כשתילי זיתים', וילדיו לא בדיוק הולכים כפי שהוא רצה, כל אחד התפזר על פני ד' קצוות, וכל אחד יש לו קהילה אחרת וכדו'.

הוא כועס, מדוע, כי הוא החליט, ציפה, רצה, חשב, תכנן, דמיין, וזה לא הלך כפי שחשב... במילה אחת, אך לפני המילה אחת, שטמון בכל הענין הזה, אל תכעסו, אך מילה זה טמון 'האמת האמיתית', אמת שאין בלתה.

ומה המילה הזאת "שקר", לא הכוונה לשקרן, שמבטיח נדל"ן על הירח, או לאדם שהונה אחרים, הכוונה לאדם שמשקר את עצמו, דהיינו, מדוע אתה מצפה, מדוע החלטת שהולך להיות כך וכך, וכי משהו ביד אדם מעפר?

השתתף אצלי יהודי יקר, מזקני ירושלים באחד השיעורים, רבי שלמה לוברובס ז"ל אשר זכה לראות גדולי ונקיי הדעת שבירושלים, היה חוזר בפני אמרות שונות מ'חכמי ירושלים', פעם הוא אמר לי ווארט עצום, מי שמפנים אותי ומבין אותו נכון, ווארט זה שוה 'חיים' (הרבה יותר מימילארדים) הוא אמר זאת ביידיש ירושלמית עסיסית 'וואס א מענטש מאכט זיך אליין אן קען עם נישט דע גרעסטער שונא מאכן' אתרגם זאת: 'מה שאדם עושה לעצמו השונא הגדול ביותר לא יכול לעשות לו!'.
אדם מחליט כיצד לקבל את הדבר, גם הדבר הטוב, וחלילה דבר שאינו נראה טוב.

ודר וסחרת... העשיר ישב במפרסת הפונה אל הרחוב, שקוע בספרי חשבונותיו.

התקרב העני הושיט ידו וקרקש במטבעותיו, לעורר את תשומת לבו של העשיר. והעשיר לא היה רע לב ואטם רגש. להיפך, היה מוכן לתת נדבה, וביד נדיבה אבל לא עכשיו, לא כרגע. "המתן מעט", הפטיר לעבר העני, "אני מחשב עתה את שווי נכסי, ואסור לי להסיח דעתי, פן אתבלבל בחשבוניי". נשא הרעיון חן בעיני העני. מדוע לא יחשב גם הוא את שווי נכסיו, נפנה לפינת השולחן וערם את כל הפרוטות שבכיסו בגדיו, ומנה אותן אחת לאחת, סדרן בקבוצות של עשר עשר. נשא אליו העשיר מבט משעשע: עני מרוד זה מבקש לעשות כמעשהו, אלא שבהבדל קטן: זה מונה רכוש במיליונים, וזה סופר פרוטות. סנט בעני בזיחות דעת, ואמר: "מה יש לך לחשב, כלום מבקש אתה לדעת כמה חסר לך כדי להגיע לעושרי". חוורו לרגע פניו של העני, אך מיד התעשת ואמר: "לא, לא! זאת אינך צריך לחשב. זאת בררתי בעבר, ואני יודע משכבר". נעורה סקרנותו של העשיר: "מה בררת, מה ההפרש בינינו" "אמנם כן", ענה העני.

"ולאיזו תוצאה הגעת" - שאל העשיר, משועשע. "הגעתי למסקנה שאיננו רחוקים זה מזה. כל ההפרש בינינו מסתכם בעשרה זהובים בלבד", - ענה העני. "הבלים תדבר", הפטיר העשיר, ושב לחשבונותיו. "עשרה זהובים", - שב העני ואמר, "ואין זה על פי אמדן או השערה! שאלתי מבינים ויודעי ענין, והם אמתו את הנתונים שבידי". סקרנותו של העשיר התעוררה. אחד מן השניים: או שלפניו אחד הקמצנים - עשיר מופלג החי

היינו ימי שנותיו של האדם אומר נעים זמירות ישראל דוד המלך ע"ה (תהלים ז, י): יְמֵי־שְׁנוֹתֵינוּ בָּהֶם שְׂבָעִים שָׁנָה וְאִם בְּגִבּוֹרֹת שְׁמוֹנִים שָׁנָה וְרֵהָבָם עֲמָל וְאָוֶן כִּי־גַז חֵישׁ וְנִצְעָפָה, כשתבונן מהו האדם, בשר גידים ועצמות, נוצר מעפר, ואז לא מגיע ולא מצפה לכלום, מה שאני מקבל הכל רווח, קצת משקה חריף כבר שאני שמח!

מְזַהֵב לְעֶפֶר

בראש השנה, ניגש אלי יהודי ירושלמי וכה אמר לי, שאביו מתקרב לגיל המאה, לאחרונה הוא חולה מאוד ל"ע במחלה קשה מאוד, והוא אומר לילדיו להתכונן... בנו אמר לו אבא, חס ושלום! אריכות ימים ושנים טובות, אביו, אדם ירושלמי השיב לו, אומרים בתפילת ראש השנה ויום הכיפורים 'אדם מעפר וסופו לעפר', כולם בוכים, למה בוכים הוא שואל, מילא אדם מ'מזהב וסופו לעפר', ההפסד הוא גדול, אך אם האדם הוא מעפר וסופו לעפר, אז מה הבכי....

האמת שהוא צודק, אין מה לבכות, הבכי הוא שאדם באמת חשב שהוא מזהב! ולכן הוא בוכה!

הנאות גשמיות הגדולות ביותר, הם סיפוקים רגעיים בלבד, ולא אמיתיים, אחרי ימים קדושים ונעלים אלו, באה התורה ללמד אותו לכל השנה כולה, שמחה אמיתית הוא במינימום הסתפקות במועט.

כפי שמסופר על הלך עני, שהיה מסובב מבית לבית, הולך מדלת לדלת ופושט יד לנדבה, פרוטה לפרוטה הצטרפה, ואפשרה את מחייתו הדלה, פעם אחת הגיע לווילתו של עשיר אחד. וילה מפוארת, רחבת ידיים, בהט ושש

כקבצן, שעושרו רב למאד ואין הוא ראוי לנדבה, או שלפניו עני עז פנים המתקלס בו, וגם הוא אינו ראוי לנדבה... "פרש נא דברך", תבע. בבקשה! פשוט מאד! -

התעניינתי אצל הקברן, והוא אמר לי שיש שני סוגי תכריכים בלבד, לעניים ולעשירים. ההפרש במחירם הוא עשרה זהובים!....

וְשִׂמְחָתָּ בְּחַגֶּיךָ

הרה"ק רבי אהרון מקרלין זי"ע היה מספר את הסיפור הבא מידי שנה בעת "שמחת בית השואבה" שנערכה בבית מדרשו. בעיירה אחת לא רחוק מקרלין, חיו שני אנשים. האחד "מתנגד" עשיר מופלג. היה לו הכל ולא היה חסר שום דבר, רק דבר אחד אין לו: אין לו שמחה בלב! הוא תמיד מלא מרירות וכעס, ובשבת קודש עת היה יושב עם משפחתו היו נשמעים מביתו צעקות וטרונות, וכמובן הם לא שרים זמירות, מפני שלא מוכרחים.

הרי זה לא דין... והשני באותו הרחוב, מול ביתו של העשיר התגורר ה"חסיד" עני ואביון, בקושי יש לו מה לאכול, אבל תמיד הוא בשמחה. ובביתו היה תמיד נשמעים שירות ותשבחות, וזמירות שבת שהיו ערבים ומגיעים לאזני כל הרחוב, המתנגד הזה חוץ מכך שהיה במרירות עצמית וללא שמחה, כאב וחרה לו מאד איך יכול להיות שכזה עני מרוד כל הזמן שמח, ואילו אני שיש לי כל טוב, הנני מלא כעס ומרירות.

בכל ימות השנה הצליח איכשהו המתנגד להעביר מליבו את הרהורי הקנאה בחסיד זה, אך עם הגיע חג הסוכות כשכולם יושבים בסוכותיהם בחצרות

הבתים. הדבר לא נתן לו מנוח, בסוכתו אווירת נכאים, ואילו ממול בסוכת שכיני העני, אווירת יום טוב ושמחה עד לב השמים. שנה אחת החליט מרוב קנאה ושנאה: אין לי כוח לעבור עוד פעם "סוכות" כזה, אני מוכרח לעשות משהו כנגדו, אני לא אתן שלחסיד זה יהיה סוכה. ומכיוון שהוא היה עשיר גדול מאד, וכמעט כל פרנסת אנשי העיר הייתה תלויה בו, אמר הוא לכולם:

"מי שייתן אפילו חתיכת עץ אחת לחסיד - העני, יפסיד את עבודתו". ומפני שלעני זה לא היה אף פעם כסף לקנות עצים לסוכה, ומידי שנה היה אוסף מכל שכניו ומכריו עוד קרש ועוד קרש, בשנה זו לא הצליח להשיג אף לא קרש אחד! לכל מי שהיה מבקש בעירו הייתה בקשתו חוזרת ריקם מכיוון שאף אחד לא רצה לסבך את עצמו ופרנסתו בגלל הוראתו של העשיר.

הולכים ומתקרבים הימים לחג, והחסיד אינו יודע מה לעשות! איפה הוא יישב עם משפחתו בחג בעוד הוא חושב ומהרהר לעצמו, פתאום הבריק לו רעיון:

בפאתי העיר עומדת לה "בית הקברות" ושם בחצר מונחים בערימה מאות קרשים ועליהם כתוב: פ"נ, פ"נ. מוכנים הם לעת הצורך ר"ל, חשב הוא בליבו הרי לא ימותו כל כך הרבה אנשים בסוכות, אלך אני ואקח את אותם קרשים ויבנה מהם סוכה, ולאחר החג אחזירם למקומם, וכך הוזה, הלך העני ובנה מכל אותם הקרשים סוכה - כך שבכל דפנות הסוכה מכל צדדיו הופיע המילים: פ"נ, פ"נ....

בהגיע ליל יו"ט, שש ושמח העני ובני משפחתו על הזכות שהם זוכים שוב לשבת בסוכה כשירה, ופיזמו לעצמם

הכל ואין לי שום שמחה. ואתה, אין לך כלום. אז מאיפה את לוקח את כל השמחה הזאת? אמר לו החסיד בוא איתי מחר "לשמחת בית השואבה" אצל הרבי ושם תילמד מה היא שמחה אמיתית, ובפרט בחג הסוכות, הגיעו הם למחרת לרבי בעת השמחה, פנה אליו הרבי ואמר: ושמחת בחגיך - בחג חייבים לשמוח. והיית אך - אבל מה עושה אדם שהוא כעוס וזעוף וכל היום הוא מתענה: אך אך! שמח - חייבים להיכנס כל כך בשמחה עד שמימלא כל העצבות ומרירות מסתלקין ובטילים ממנו....

עולם ארעי

כתב הגה"ק החיד"א זי"ע: "והנה, נודע ביהודה ובישראל כי אחד מטעמי פשוטי מצות סוכה הוא להעיר אוזן שומעת ועין רואה כי ישיבת עולם הזה דירת עראי כסוכה. וכשיסתכל האדם בעין יפה כי העולם הזה הבל, וישיבתו בו עראי והנאותיו עראי דעראי, לא ילך בעצת יצרו, וישיב מאוייו בדבר הקיים, שהם תורה ומצוות. וצונו מצוה זו בזמן שמחתינו, הוא הרגל הקדוש "חג הסוכות זמן שמחתינו", לרמז כי העולם הזה עראי והשמחה היא לזמן מועט. ועוד רמז: כאשר נסתכל בסוכה ונדע שאנחנו עראי בעולם הזה, אז יהיה זה שמחתינו, כי בזה לא נלך בעצת יצרנו לבלות עצמנו בהכנות העולם הזה והבליו כי הם הבל ואבל כבוד. ואז נפנה לדבר הנצחי והושר התדירי - עסק התורה והמצוות..."

כמה מתאים כאן הסיפור הבא! מעשה בהלך עני, שהיה מסובב מבית לבית, הולך מדלת לדלת ופושט יד לנדבה. פרוטה לפרוטה הצטרפה, ואפשרה את מחייתו הדלה. פעם אחת הגיע לחווילתו של עשיר אחד. חוילה

זמירות ותשבחות כמידי שנה ושנה. והנה ממול יושב לו העשיר וצופה מבעד לחלונו ורואה כי העני יושב כרגיל ושר ושמח כאילו לא קרה כלום, לא יכל העשיר להתאפק ולא שלט בעצמו, פרץ הוא לסוכתו של העני, ושאלו: "מי נתן לך את העצים"?

אמר לו החסיד: תירגע תירגע. אני שמח שבאת לבקרני בסוכתי, בא ותשב ואספר לך את השתלשלות הענינים:

כפי שקיווית שיקרה, מאחר שציווית על כל היהודים שלא יביאו לי עצים לסוכתי, באמת לא יכולתי לבנות סוכה, ולכן לא היה לי מה לעשות והסתובבתי בטל מרוב צער, בלילה שלפני החג אני מטייל ברחוב, ופתאום את מי אני רואה? את ידידי הוותיק מלאך המוות! ואני אומר לו שלום לך אחי, ידידי מלאך המוות! איזה כבוד לראותך, מה אתה עושה כאן בעירנו?

והוא אומר לי: אהה אני כאן בשליחות מיוחדת. "באתי להרוג את הגביר הזה!" אז אמרתי למלאך המוות אל תהרוג אותו. אל תבזז את האנרגיה שלך על האיש הזה. הוא כבר מת, הוא יותר ממת! הוא מת מיתה משונה אלף פעמים ביום, הלא הוא מלא כעס. אין לו טיפת שמחה בעצמות. זה מתחת מכבודך להתעסק עם סחורה כזאת. אמר לי מלאך המוות: "אני מודה לך מעומק הלב, חסכת לי עבודה ואנרגיה. ולאות הוקרה, אני נותן לך במתנה את העצים של בית הקברות" הנה אתה רואה: פ"נ, פ"נ.

כמו חיצים חדרו דברי החסיד לליבו של הגביר, והוא התחיל לבכות מעומק הלב... לבסוף הוא אמר לחסיד: מה אני יכול לעשות? אני לא יכול להוציא את העצבות מהלב שלי. תסביר לי: לי יש

העני ואמר, "ואין זה על פי אמדן או השערה! שאלתי מבינים ויודעי ענין, והם אמתו את הנתונים שבידי". סקרנותו של העשיר התעוררה. אחד מן השניים: או שלפניו אחד הקמצנים - עשיר מופלג החי כקבצן, שעושרו רב למאד ואין הוא ראוי לנדבה, או שלפניו עני עז פנים המתקלס בו, וגם הוא אינו ראוי לנדבה... "פרש נא דברך", תבע. בבקשה! פשוט מאד! -

התעניינתי אצל הקברן, והוא אמר לי שיש שני סוגי תכריכים בלבד, לעניים ולעשירים. ההפרש במחירם הוא עשרה זהובים!....

העולה מכל זה

רב המנונא גילה לחתן ולכלה ביום שמחתם סוד האושר והשמחה, אל תצפו לא תתכזבו, באי עלמא כבי הילולא דמי, זהו השמחה הגדולה ביותר.

אנו עומדים בחג הסוכות זמן השמחה, שמחה שמשפיע לכל השנה, המתקת החסדים, הוא דווקא על ידי הסתפקות במועט, לכאן, דוקא לסוכה מזמינים את האושפיזין עילאין, אושפיזין קדישין שישפיעו שפע עצום ולימוד לכל השנה כולה.

יהי רצון שנזכה לשבת בסוכות עורו של לויתן במהרה בימנו, ואותן מלאכים הקדושים השיכים למצות סכה ולמצות ד' מינים לולב ואתרוג הדס וערבה הנוהגים בחג הסוכות, הם יתלוו עמנו בצאתנו מן הסכה, ויכנסו עמנו לבתינו לחיים ולשלום, ולהיות תמיד עלינו שמירה עליונה ממעון קדשך אכ"ר.

מפוארת, רחבת ידיים, בהט ושש ודר וסחרת... העשיר ישב במפרסת הפונה אל הרחוב, שקוע בספרי חשבונותיו.

התקרב העני הושיט ידו וקרקש במטבעותיו, לעורר את תשומת לבו של העשיר. והעשיר לא היה רע לב ואטם רגש. להיפך, היה מוכן לתת נדבה, וביד נדיבה אבל לא עכשיו, לא כרגע. "המתן מעט", הפטיר לעבר העני, "אני מחשב עתה את שווי נכסי, ואסור לי להסיח דעתי, פן אתבלבל בחשבוני". נשא הרעיון חן בעיני העני.

מדוע לא יחשב גם הוא את שווי נכסיו, נפנה לפינת השולחן וערם את כל הפרוטות שבכסי בגדיו, ומנה אותן אחת לאחת, סדרן בקבוצות של עשר עשר. נשא אליו העשיר מבט משעשע: עני מרוד זה מבקש לעשות כמעשהו, אלא שבהבדל קטן: זה מונה רכוש במיליונים, וזה סופר פרוטות. סנט בעני בזחיות דעת, ואמר: "מה יש לך לחשב, כלום מבקש אתה לדעת כמה חסר לך כדי להגיע לעושרי". חוורו לרגע פניו של העני, אך מיד התעשת ואמר: "לא, לא! זאת אינך צריך לחשב. זאת בררתי בעבר, ואני יודע משכבר". נעורה סקרנותו של העשיר: "מה בררת, מה ההפרש בינינו" "אמנם כן", ענה העני.

"ולאיזו תוצאה הגעת" - שאל העשיר, משועשע. "הגעתי למסקנה שאיננו רחוקים זה מזה. כל ההפרש בינו מסתכם בעשרה זהובים בלבד", - ענה העני. "הבלים תדבר", הפטיר העשיר, ושב לחשבונותיו. "עשרה זהובים", - שב

בית היין

דברי הזוהר הקדוש: 'משום כך ישראל שותים יין של ישראל שנעשה כראוי בקדשה, כמו שישאל למעלה ששותה ונשרש ומתברך באותו יין עליון קדוש, מה טמון באותו משקה היין שמקיף אותנו בהאי עלמא, הרי כל דבר של קדושה הוא על יין, בברכת המזון, בעת נישואין, בחופה, בברית מילה, כוס של ברכה.

יהודי של יין

כשנתבונן נראה שבכל דבר של קדושה הוא על יין, אם זה לקדש על היין בשבת קודש, הוא על היין (פסחים קו, א): 'תנו רבנן זכור את יום השבת לקדשו - זוכרהו על היין. הבדלה במוצאי שבת על היין (שבועות יח, ב): 'אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן כל המבדיל על היין... בליל הסדר, ארבעה כוסות על היין (פסחים קח, ב): 'תנו רבנן: הכל חייבין בארבעה כוסות הללו, אחד אנשים ואחד נשים, ואחד תינוקות.'

בברכת המזון, בעת נישואין, בחופה מקדשים על היין, בעת ברית מילה, ברכת המזון על היין, יהודי בכל מהלך חייו היין הוא דבר רוחני שמקיף את היהודי.

ומדוע, לא במשקאות אחרים משובחים? עד כדי שחז"ל רוצים לשבח שידוך נאה, השבח הוא על יין (פסחים מט, א): 'תנו רבנן: לעולם ימכור אדם כל מה שיש לו וישא בת תלמיד חכם, וישיא בתו לתלמיד חכם. משל לענבי הגפן בענבי הגפן, דבר נאה ומתקבלי.'

מדוע, לא בפירות אחרים, משבעת המינים, כמו התמר, הנמשל לצדיק כתמר יפרח, או לתאנה ולתפוח, מה יש ביין יותר מיוחד משאר פירות שבעת המינים המובחרים?

מעלתו של היין עצומה, עד שחז"ל קובעים שביומא טבא שיש מצוה של 'ושמחת בחגך' קובעים חז"ל (פסחים קט, א): 'אין שמחה אלא ביין, שנאמר ויין ישמח לבב אנוש.'

סתירות עצומות

המתבונן בעצם תכונת היין ימצא סתירות עצומות, מחד גדלה מעלת היין עד שבכלל חמשה דברים המשיבים את הלימוד מנו חז"ל (הוריות י"ג ע"א) גם את הרגיל ביין ובשמים וקאמר בגמ' שם דמסייע ליה לרבא דקאמר חמרא וריחני פקחין, ולא ששתיה חד פעמית מועלת, שהרי סתמא דגמ' משמע דהיינו דווקא הרגיל.'

גדלה מעלתו למאוד עד שמנסכים ממנו על גבי מזבח, משמשת שפיכתו על גבי מזבח בכלל הדביקות והשייכות עם 'ושכנתי בתוכם', אכן קשה הדבר לבטא בשפתים ואך רשאים אנו לחזור על אשר מפורש נאמר עליו במשלו של יותם (שופטים ט, יג): 'ותאמר להם הגפן החדלתי את תירושי המשמח אלקים ואנשים והלכתי לנוע על העצים, וביארו חז"ל (ברכות לה, א): מניין שאין אומרים שירה אלא על היין - שנאמר ותאמר להם הגפן החדלתי את תירושי המשמח אלהים ואנשים, אם אנשים משמח - אלהים במה משמח? מכאן, שאין אומרים שירה אלא על היין!

החיבה של כנסת ישראל מבטא החכם מכל האדם שלמה מלכא קדישא, הוא בייין, כמובא בשיר השירים שהוא שיר קודש קדשים (שיר השירים ב, ד): 'הִבְיָאֲנִי אֶל בֵּית הַיֵּינָן וְדִגְלוּ עָלַי אֶהְיֶה', (שיר השירים רבה (וילנא) פרשה ב): 'ומהו הביאני אל בית היין, אמרה כנסת ישראל הביאני הקדוש ברוך הוא למרתף גדול של יין זה סיני, ונתן לי שם דגלי תורה ומצות ומעשים טובים ובאהבה גדולה קבלתי אותם, רבי אבא בשם ר' יצחק אמר אמרה כנסת ישראל הביאני הקדוש ברוך הוא למרתף גדול של יין זה סיני ונתן לי משם התורה שנדרשת מ"ט פנים טהור ומ"ט פנים טמא'.

חז"ל (עירובין סה, א): 'אמר רבי חנינא: כל המתפתה ביינו יש בו מדעת קונו, שנאמר וירח ה' את ריח הניחח וגו'. אמר רבי חייא כל המתיישב ביינו - יש בו דעת שבעים זקנים, יין ניתן בשבעים אותיות, וסוד ניתן בשבעים אותיות, נכנס יין יצא סוד'.

'אמר רבי חנין בר פפא: כל שאין יין נשפך בתוך ביתו כמים - אינו בכלל ברכה, שנאמר וברך את לחמך ואת מימך. מה לחם שניקח בכסף מעשר - אף מים שניקח בכסף מעשר. ומאי ניהו - יין, וקא קרי ליה מים'.

יְרַחֵם הַשֵּׁם

מאידך חורבנות גדולות גורם היין (מדרש תנחומא (ורשא) פרשת שמיני סימן יא): 'ר'און מה כתיב בבני אהרן שהיו סגני כהונה ושגו ביין כי כן אז"ל כי שתויי יין היו, ולפיכך צוה הקדוש ברוך הוא אחר מיתתן להזהיר על היין, שנאמר יין ושכר אל תשת אתה ובניך אתך, אמר הקדוש ברוך הוא הזהירו על היין, ראו מה עשה נח שהוא התחיל לשגות בו שנאמר (בראשית ט)

ויחל נח איש האדמה ויטע כרם וכתוב וישת מן היין וישכר ויתגל, מי גרם לו להתבזז היין וגרם לו להביא קללה על זרעו שנא' (שם בראשית ט') ויאמר ארור כנען, ולכך הזהירו מן היין כי היין מביא את האדם לכל עבירות שבעולם לזנות ולשפכויות דמים ולגניבה ולכל עבירות שבעולם'.

יין טוב מועיל ומקדש ומרומם, או חלילה רע וגרוע ומוריד לאשפתות?

סְגוּלָה כְּתוּרָה

חז"ל במס' (שבועות יח, ב): 'אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן כל המבדיל על היין במוצאי שבתות - הויין לו בנים זכרים... רבי יהושע בן לוי אמר: בנים ראויין להוראה, דכתיב: להבדיל ולהורות'.

פלא פלאות, אין סגולה כתורה, חז"ל מבטיחים שכל העושה הבדלה במוצאי שבת על היין, יזכה לבנים ראויים להוראה, מה יש יותר טוב מזה, הבטחת חז"ל!

נכנסתי אל שר התורה מרן הגר"ח קניבסקי זצ"ל בשאלה האם ניתן לקיים מאמר חז"ל זה ב'מיץ ענבים'? השיב בקצרה ובאופן ברור כדרכו: רק בייין!

יין מתוק קשה לי לשתות, יין יבש אז לא הייתי מסוגל לשתות, אבל חז"ל מבטיחים, מה עושים, החילולי לתור אחר יין טוב שלא יהיה מתוק ולא יהיה יבש, עד שבשלב מסוים עשיתי כמה שנים לבד יין, כדי לקיים חז"ל זה, הן לקידוש ולהבדלה והן לארבע כוסות.

שאלתי את 'מביני היין', אניני הטעם, כולם פה אחד אמרו לי רק יין יבש, והציעו לי סוגי וזני יין, תקח סוג כזה, זן כזה, אך רק יין יבש ולא יין מתוק, נקודה.

תלמיד חכם מופלג אמר לי שלו אסור לו לעשות ברכה עם יין יבש, מבחינתו זה יין שהחמיץ או יין מקולקל, יש אנשים ש"יין יבש" לא מסוגלים להכניס לפה, מצד שני ריבוי חנות היין הולך ומתפתח, אנשים מוזילים ממיטב כספם ומשלמים טבין תקילין דוקא על "יין יבש", מה קורה כאן?

התבוננתי בתהליך ייצור היין, כפי שנמצא בחז"ל, אחד הדברים בעת עשיית היין חייבים להיות בשקט (כריתות ו, ב): 'מסייע ליה לר' יוחנן, דאמר רבי יוחנן: כשם שהדיבור רע ליין, כן הדיבור יפה לבשמים'.

מענין, הדיבורים 'רעים ליין', יין חייב שקט, יין חייב טרמפטורה מדודה אחרת הוא עלול להחמיץ, לרב הונא החמיצו ארבע מאות חביות יין, היין מושפע מסוג החבית, מסוג העץ שעשוי החבית, היכן גדלו ענבים, שילוב של זנים, זמן ההתיישנות, ישנם סודות גדולים בעשיית היין בכדי להוציא יין משובח.

יין בקדשה

יום אחד אני רואה פרסום על "יין שנעשה בקדושה", שנעשה על ידי אברכים שטבלו במקוה, יראי השם ועוד, וכמובן המחיר בהתאם, כל בקבוק סכום עתק! חשבתי בליבי עוד דרך לעשות כסף, פרסום נפלא.

והתפלאתי על הדבר, מה פתאום היקב ממציא המצאות חדשות, הרמתי טלפון ליקב ושאלתי מה המקור לזה, בעל היקב הפנה אותי לזוהר הק', שאומר דברים עצומים ונפלאים על יין שנעשה בקדושה וז"ל (חלק ג דף מ/א): 'בגין כך ישראל שתין יין ד'ישראל, ד'אתעביד כדקא חזי בקדושה, כגוונא ד'ישראל לעילא, ד'שתי ואשתרשא ואתברכא ב'הוא יין עלאה קדישא, ולא שתאן יין ד'אתעביד במסאבותא, ומסטרא ד'מסאבותא, ד'הא ב'יה שריא רוחא ד'מסאבותא. (ולאו הוא מסטרא ד'ישראל) ומאן ד'שתי ל'יה (בהדיהו), אסתאב רוחיה, ואסתאב איהו, ולאן הוא מסטרא ד'ישראל, ולית ל'יה חולקא בעלמא ד'אתי. ד'הא ה'הוא עלמא ד'אתי, יין ד'מנטרא איהו.

ועל דא ישראל קדישין, בעיין לנטרא דא על כלא, בגין ד'אתקשר באתר ד'עלמא ד'אתי. ובגין כך, בגין אתגריה קודשא בריה הוא יתיר מכלא, בגין ד'איהו חדי לסטרא שמאלא, ובגו חדוותא ד'ל'יה אתכליל בימינא. וכד אתעביד כלא ימינא, כדין שמא קדישא בחידו, ובכפאן משתכחי בכלהו עלמין. וב'עובדא ד'לתתא יתער עובדא ד'ל'עילא, ועל דא מזמני יין לקביל יין.

תרגום הדברים: 'משום כך ישראל שותים יין של ישראל שנעשה כראוי בקדשה, כמו ש'ישראל למעלה ששותה ונשרש ומתברך באותו יין עליון קדוש, ולא שותים יין שנעשה בטמאה ומצד הטמאה, שהרי בו שורה רוח הטמאה (ואינו מצד ישראל). ומי ששותה אותו (אתם), נטמאת רוחו, והוא נטמא, ואינו מצד של ישראל, ואין לו חלק לעולם הבא, שהרי אותו עולם הבא הוא יין המשמר.

ועל כן ישראל קדושים צריכים לשמר את זה על הכל, משום שנקשר במקום העולם הבא. ומשום כך הקדוש ברוך הוא מתברך ביו יתיר מאשר בכל, משום שהוא משמח את צד השמאל, ובתוך שמחתו נכלל בימין. וכשהכל נעשה ימין, אז השם הקדוש בשמחה, וברכות נמצאות בכל העולמות. ובמעשה שלמטה יתעורר מעשה שלמעלה, ועל כן מזמינים יין כנגד יין.

דעת זקנים

יש חז"ל פלאי (עירובין סה, א): אמר רבי חנינא: כל המתפתה ביינו יש בו מדעת קונו, שנאמר וירח ה' את ריח הניחח וגו'. אמר רבי חייא כל המתיישב ביינו - יש בו דעת שבעים זקנים, יין ניתן בשבעים אותיות, וסוד ניתן בשבעים אותיות, נכנס יין יצא סוד.

יוסף הצדיק שלח לאביו יעקב אבינו מתנה 'מטוב מצרים' אחרי עשרים ושתיים שנה שלא ראו זה את זה, ומאי היא, אומרים חז"ל (מגילה טז, ב): מאי מטוב מצרים? אמר רבי בנימין בר יפת אמר רבי אלעזר: שלח לו יין (ישן), שדעת זקנים נוחה הימנו.

בפנימיות הדברים, רבינו האריז"ל מגלה סודות עצומים בענין תיקון היין, ושמרי היין, חטא אדם הראשון וחוה, דברים מכבשנו של עולם, בעץ חיים (שער ל"ח פרק ד', מ"ת אוצרות חיים, שער רחל ולאה - פרק ד') מגלה סודות נפלאים, וז"ל: 'גם ענין זה הוא חטאו של אדם הראשון בעץ הדעת טוב ורע... הם בחינת ענבים כי ענביים בגימטריא עק"ב בסוד עקב ענוה שנתבאר לעיל, והיין שבענבים הם הדינים אשר בעקביים האלו כנ"ל, ונודע שאין החיצונים ניזונים אלא מפסולת היין ומשמרים שבו שהם שיורי הדין הקדוש,

והנה זה השפע שיונקים החיצונים הוא דין קשה והוא יין עכור מלא שמרים, והוא בלוע תוך העקביים של לאה דמיון היין הבלוע תוך הענבים, וחוה סחטה אותם הענבים, וכוונתה שעל ידי הסחיטה ההיא יצאו השמרים הבלועים שם, ומהם שתו אדם וחוה מן היין והוא כוס התרעלה חלק החיצונים הנקראים סטרא דמותא, ולכן נענשו בענין המיתה וגרמו עליהם מיתה. והבט נא וראה כי ענבים בגימטריא עק"ב כנ"ל, ולכן אין הענבים נדרכים להוציא מתוכם ינם אלא ע"י העקביים...'

מבאר השל"ה הקדוש (תולדות אדם - בית דוד, קמא): רבונתינו ז"ל אמרו (בראשית רבה פי"ט ס"ה), תהו סחטה אשכול של ענבים, ויש בזה רמז גדול. הנה בעודן ענבים ידוע (שיש) שם שמרים, אבל מערבים ואינם נפרים, אם לא כשסוחט אדם אשכול ענבים ונעשה יין, אז נבדלים השמרים מהיין, ומה שהיו מתחלה השמרים בכח ולא בפעל, כי היו נעלמים, עתה יצאו חוצה, ויש גריעותא לשמרים, כי מתחלה לא היו נפרים, והיו מתאחדים, ועתה נעשו שמרים והם רעים, אבל יש מעליותא עתה ביותר להיין, כי נעשה צלול, ואין בו שום סיג רק הכל נקי, והיין נשאר משמר, רצוני לומר, מסלק מהשמרים, כמו על ידי משמרת, והוא זה ובהיר יותר ממה שהיה קדם הסחיטה.

כך הוא האדם, כשהיה בכתנות אור כלו טוב, מכל מקום היה בו כח התעוררות להקלפות בהנעלם, אבל עתה בהוציא חוצה, באמת נעשית קלפה רעה הוא השטן היצר הרע כו', מכל מקום מי שפוש אותו ומכניעו ומבטלו לגמרי, אז חלף הלקח לו, והטוב הנשאר הוא טוב בהיר וברור זה בלי שמרים:

שְׁמִיחָה בַּיֵּין

השמחה ביום טוב הוא על ידי שתיין היין, יין מעורר את נקודת האמת, של נכנס יין יין יצא סוד כפי שאמרו חז"ל (פסחים קט, א): תנו רבנן: חייב אדם לשמח בנו ובני ביתו ברגל, שנאמר ושמחת בחגך, במה משמחם - ביין... ועכשיו שאין בית המקדש קיים - אין שמחה אלא ביין, שנאמר ויין ישמח לבב אנוש.

לא פלא שחז"ל מפליגים בענין היין מעלות ותשבחות גדולים מאוד שאין אומרים שירה אלא על היין (ברכות לה, א): 'מכאן, שאין אומרים שירה אלא על היין!' (תהלים קד, טו): וַיֵּין יִשְׁמַח לְבַב־אֲנוֹשׁ לְהַצְהִיל פָּנִים מִשָּׁמֶן וְלֶחֶם לְבַב־אֲנוֹשׁ יִסְעָד: וביטוי של משהו טוב מאוד אומר החכם מכל האדם שלמה המלך ע"ה (שיר השירים ז, ט): וְחִפְּךָ כַּיֵּין הַטּוֹב הוֹלֵךְ לְדוֹדִי לְמִישְׁרֵים דוֹבֵב שְׁפִתֵי יִשְׁנִים:

מלבד הסודות הנפלאים מכבשונו של עולם הטמונים ביין, יש ביין מעלה שאין באף משקה אחר ואף לא דומה לו.

היא נקודת 'האמת', ומה הכוונה וכי יש יין של שקר, מה הכוונה אמת ביין, אסביר באחד הפעמים נפגשתי עם יהודי תלמיד חכם, יש לו יקב של יין ושאליתיו על ענין היין היבש, מה טעם יש בה?

ההוא ענה לו תשובה נפלאה ומנומקת, וגילה את צפני ליבו, וכה אמר: בימים עברו גם אני סברתי כך, יין יבש אסור לקדש עליו, הוא אינו ראוי, אך כשהתבוננתי ראיתי שהסוכר הוא שקרן, הבישול הוא שקרן גדול יותר, שהרי סוכר ובישול ממתקים את המר והופכים כל מוצר למתוק, כל מוצר נהפך לסוכר

בטעם מסוים, או סוכר בטעם מאכל זה, וכן ענין הבישול, יין אמיתי ומשובח זהו יין שראוי לנסך על גבי המזבח, ללא סוכר ואינו מבושל, נטו יין, ולא פלא שכה גדולה, להפיק את היין במומחיות כה גדולה, להפיק את המירב, ויין שנעשה בקדושה משפיע דברים עצומים על נשמת האדם.

המהר"ל מבטא את מעלת משקה היין בזה הלשון (גבורות ה' פרק ט): 'ודבר זה ידוע כי המשקה יותר דק ויותר רחוק מן הגשמי מאשר האוכל, ובפרט היין כי משקה היין הוא נבדל מחומר וגסות הענב, ולפיכך היין בפרט מורה על דבר שהוא יותר נבדל מן הגשמי. והערך והיחוס הוא שזה כי כשם שיש עם האכילה שהיא גשמית השתיה שהיא יותר דקה ויותר רחוק מן עבות גשמי, כך עם החירות המורה עליו אכילת מצת מצוה כמו שהתבאר, יש עם זה מדריגה שהיא יותר עליונה והם ארבע מדריגות אשר הם יותר במעלה'.

והשתיה ממשקה שהוא דק וכל שכן כאשר המשקה הוא יין נבדל ויוצא מן הענב שהיה נסתר לשם, וכמו שאמרו (תנחומא חוקת) יין נתן בשבעים וסוד נתן בשבעים, ואין הפירוש בלבד הגימטריא שבשביל כך נכנס יין יצא סוד, אבל הוא דבר אמיתי מצד עצמו, כי היין הוא משקה נסתר יוצא מהסתר הענב ומפנימית הענב, ולפיכך היין שהוא גדל בנסתר ובפנימית הענב בגימטריא סוד, לפי שהוא נסתר, וכאשר נכנס היין באדם מוציא הסוד כי הוא בא עד הנסתר כפי מדריגתו ומוציאו'.

הַעוֹלָה מִכָּל זֶה

אין אומרים שירה אלא על היין, היין הוא הכלי שמברכים עליו בשבת, בליל הסדר, בחופה מקדשים על היין, יין זה

נקודת האמת, זה הנקודה שמשמחת ביין,
היין מתיישן הוא משתבח ולא
מתקלקל כמשקאות אחרים, יהי רצון
שנזכה במהרה לשתות מיין המשומר
בסעודת המשיח במהרה בימנו אכ"ר.

נקודת האמת, הרמב"ם הוא יין שראוי
לנסך על גבי המזבח, ללא תוספת, וזה
ענבי הגפן בענבי הגפן דבר נאה
ומתקבל.

קול היכל 'אור הדעת'

ארץ ישראל: 02.500.4499

ארה"ב: 1585.280.2888

לקבלת חוברת 'אור הדעת' מדי שבוע
שלחו בקשה ותצורפו לרשימת המנויים

B025004499@gmail.com

מהדורת ביקורת, טיוטה - אינו מוגה כלל

טעם וריח

לעתיד, במהרה בימינו, מעלת מלך המשיח בריח, כפי שהנביא (ישעיהו יא, א): 'וְהָרִיחַ בְּיָרֵאת ה' וְלֹא לְמַרְאֵה עֵינָיו יִשְׁפּוּט וְלֹא לְמִשְׁמַע אָזְנוֹ יִזְכִּיחַ', טעם וריח, חמימות ודבקות, גישמעק והתלהבות, התבוננות והתעמקות, במי ברא את אלה, מתיקות התורה, התבלין הגדול נגד השטן וכל הפגעים רעים ומרעין בישין.

בעיניו של שטן

ממה מפחד כל אדם, גם נשיא ארצות הברית טראמפ עם מטוסי F2, פחד עצום, עד שאימתו מוטלת עליו ולא רוצה לפגוש אותו בשום פנים ואופן, התשובה זהו 'מלאך המוות'.

אומרים חז"ל בסוכה (דף ל"ז ע"ב): 'במערבא מתנו הכי, אמר רבי חמא בר עוקבא אמר רבי יוסי ברבי חנינא: מוליך ומביא - כדי לעצור רוחות רעות, מעלה ומוריד - כדי לעצור טללים רעים. אמר רבי יוסי בר אבין, ואיתימא רבי יוסי בר זבילא: זאת אומרת רב אחא בר יעקב ממטי ליה ומייתי ליה, אמר: דין גירא בעיניה דסטנא.

רש"י מבאר, (סוכה דף לח ע"ב): גירא בעיניה דסטנא - הרי זה לחץ בעיניו של שטן, שרואה בעיניו שאין בו כח לנתק מעלינו עול מצות, גילוי עצום, הלולב מציק לשטן, הוא מלאך המוות, על ידי נענועי הלולב, מציקים לו ומתגרים בו.

נשאלת שאלה, משמע מחז"ל שבנטילת לולב, אנו נלחמים עם השטן, כפי שרש"י מבאר שאין בכוח לנתק מעלינו עול המצוות, והדבר פלא, מדוע השטן מפחד ונרתע מכמה עלים ירוקים?!

הפלא הוא, שגם ארבעת המינים גם נמשלה לטעם וריח... שהרי

המדרש רבה (ויקרא פרשה ל"ב) ד"א פרי עץ הדר אלו ישראל מה אתרוג זה יש בו טעם ויש בו ריח כך ישראל יש בהם בני אדם שיש בהם תורה ויש בהם מעשים טובים, כפות תמרים אלו ישראל, מה התמרה הזו יש בו טעם ואין בו ריח כך הם ישראל יש בהם שיש בהם תורה ואין בהם מעשים טובים, וענף עץ עבות אלו ישראל, מה הדס יש בו ריח ואין בו טעם, כך ישראל יש בהם שיש בהם מעשים טובים ואין בהם תורה, וערבי נחל אלו ישראל, מה ערבה זו אין בה טעם ואין בה ריח, כך הם ישראל יש בהם בני אדם שאין בהם לא תורה ולא מעשים טובים, ומה הקב"ה עושה להם לאבדן אי אפשר אלא אמר הקדוש ברוך הוא יוקשרו כולם אגודה אחת והן מכפרין אלו על אלו...

נשאלת השאלה, הרי טעם וריח אין כאן דבר ממשי, מה טמון בטעם והריח?

בכדי להעמיק בענין זה, נקדים, היה בארץ "עוץ" אדם ששמו "איוב", הקב"ה מעיד עליו: שאותו אדם ששמו "איוב" היה צדיק, לא סתם צדיק (איוב פרק א') 'תם וישר וירא אלהים וסר מרע'.

בנוסף היה לו משפחה מכובדת ויגלדו לו שבִּעָה בָּנִים וְשְׁלוֹשׁ בָּנוֹת, היה גם עשיר גדול מאוד ויהי מקנהו שְׁבַעַת אֲלָפֵי צֹאן וְשִׁלְשָׁת אֲלָפֵי גְמָלִים וְחֲמֵשׁ מֵאוֹת צֶמֶד בָּקָר וְחֲמֵשׁ מֵאוֹת אֲתוֹנוֹת וְעֶבְדָּה רַבָּה מְאֹד וְיֵהִי הָאִישׁ הַהוּא גָּדוֹל

בצאן ובנערים ותאכלם ואמלטה רק אני לבדי להגיד לך.

אסון שלישי: עוד זה מדבר וזה בא ויאמר כשדים שמו שלשה ראשים ויפשוטו על הגמלים ויקחו ואת הנערים הכו לפי חרב ואמלטה רק אני לבדי להגיד לך.

אסון רביעי: עוד זה מדבר וזה בא ויאמר בניה ובנותיה אכלים ושתים יין בבית אחיהם הבכור, והנה רוח גדולה באה מעבר המדבר ויגע בארבע פנות הבית ויפל על הנערים וימותו ואמלטה רק אני לבדי להגיד לך.

ויקם איוב ויקרע את מעלו ויגז את ראשו ויפל ארצה וישתחו, ויאמר ערם יצאתי מבטן אמי וערם אשוב שמה ה' נתן וה' לקח יהי שם ה' מברך, בכל זאת לא חטא איוב ולא נתן תפלה לאלהים.

פלא פלאות, איוב עומד בניסיונות הקשים ומרים, ואומר: ה' נתן וה' לקח יהי שם ה' מברך!

שנה שניה

מגיע שנה שניה, עת הדין מגיע: ויהי היום ויבאו בני האלהים להתיצב על ה' ויבוא גם השטן בתכם להתיצב על ה', ויאמר ה' אל השטן אי מזה תבא ויען השטן את ה' ויאמר משט בארץ ומהתהלך בה, אומר הקב"ה לשטן: ויאמר ה' אל השטן השמת לבך אל עבדי איוב כי אין כמהו בארץ איש תם וישר ירא אלהים וסר מרע ועדנו מחזיק בתמיתו ותסיתני בו לבלעו חנם, עונה השטן ויען השטן את ה' ויאמר עור בעד עור וכל אשר לאיש יתן בעד נפשו, אולם שלח נא ידך וגע אל עצמו ואל בשרו אם לא אל פניך יברכך.

מכל בני קדם, בן פורת יוסף, איוב זכה לתורה וגדולה במקום אחד, נפלא מאוד!

עת הדין

הגיע ראש השנה, שכל באי עולם עוברים כבני מרון: ויהי היום ויבאו בני האלהים להתיצב על ה' ויבוא גם השטן בתוכם, ואז הקב"ה שואל את השטן ויאמר ה' אל השטן מאין תבא ויען השטן את ה' ויאמר משוט בארץ ומהתהלך בה?

הקב"ה מעיד על איוב ויאמר ה' אל השטן השמת לבך על עבדי איוב כי אין כמהו בארץ איש תם וישר ירא אלהים וסר מרע.

פותח השטן את פיו: ויען השטן את ה' ויאמר החנם ירא איוב אלהים, הלא אתה שכת בעדו ובעד ביתו ובעד כל אשר לו מסביב מעשה ידיו ברכת ומקנהו פרץ בארץ, ואולם שלח נא ידך וגע בכל אשר לו אם לא על פניך יברכך.

אמר השטן לפני השם יתברך זהו שאיוב צדיק גדול, היות ולא חסר לו כלום, יש לו כל טוב וטוב, עושר וגדולה במרקום אחד, תנסה אותו, ואז נראה אם יעמוד בצדקותו, נותן הקב"ה לשטן רשות לנסותו ויאמר ה' אל השטן הנה כל אשר לו בידי רק אליו אל תשלח ידך ויצא השטן מעם פני ה', ויהי היום ובניו ובנותיו אכלים ושתים יין בבית אחיהם הבכור, ואז מה קורה?

אסון ראשון: ותפל שבא ותקחם ואת הנערים הכו לפי חרב ואמלטה רק אני לבדי להגיד לך.

אסון שני: עוד זה מדבר וזה בא ויאמר אש אלהים נפלה מן השמים ותבער

בראת גן עדן, בראת גיהנם; בראת צדיקים, בראת רשעים, מי מעכב על ידך?

נשאלת השאלה, כיצד נפלו גיבורים? איוב שהקב"ה מעיד עליו "איש תם וישר וירא אלוקים וסור מרע", בליבו חטא, הייתכן שנפל והתחיל להתריס?

ומה התשובה שענו לאיוב: 'ברא הקדוש ברוך הוא יצר הרע, ברא לו תורה תבלין'.

"תורה תבלין", האם תורה זה קצת פפריקה ופלפל שחור? מה הכוונה תבלין דבר שנותן טעם, וריח טוב באוכל, קצת מלח, פלפל כוסברה, זה תורה?

שני רבדים

העולם יש לו שני רבדים רובד חיצוני ורובד פנימי לדוגמא "שערות", כמה שערות יש לאדם? אפשר לספור זאת, לא! מדוע נצטווה המצורע לשם טהרתו לגלח את כל שעריו, מה שלא מצינו אצל נטמאים אחרים שהוצרכו לטהר עצמם?

אלא מסביר הגה"ק בעל ה"בן איש חי" זי"ע - הסבר נפלא עד למאד שבתוכו מוסר השכל גדול!

כפי שמובא בחז"ל, נגע הצרעת באה על האדם בעוון לשון הרע שמדבר האדם על חבירו. ומדוע פותח האדם את פיו לדבר רעה על חבירו? כי חושב שחבירו עשה לו רע, פגע בו, לקח ממנו, ויש לו תרעומת עליו. אך אם האדם היה מתבונן לרגע כפי שיהודי מאמין צריך להתבונן, הוא היה מבין, שהאדם הפוגע בו, כלל לא פגע בו ברצונו. הוא רק היה שליח מאתה'. איננו מבינים חשבונות

טוען השטן, נכון שאיוב עבר ניסיונות קשים ומרים, נכון שחטף ללא רחמנות, אך הוא אישית לא קיבל כלום, רק מסביבו, כשהוא יחטוף, עורו ובשרו יסבול, אז נראה אם עדיין מחזיק בתמותו, כלשון 'עור בעד עור', וכל אשר יתן לו בעד נפשו.

נותן הקב"ה רשות לשטן: 'ויאמר ה' אל השטן הנו בידך אף את נפשו שומר, ויצא השטן מאת פניה' ויך את איוב בשחין רע מכף רגלו ועד קדקדו, ויך לו חרש להתגרד בו והוא ישב בתוך האפר.

אשתו מתערבת

ואז מתערבת אשתו: 'ותאמר לו אשתו עדיך מחזיק בתמתך בך אלהים ומת', תראה מה קורה, מדוע אתה מאמין?

עונה לה איוב: 'ויאמר אליה כדבר אחת הנבלות תדברי גם את הטוב נקבל מאת האלהים ואת הרע לא נקבל בכל זאת לא חטא איוב בשפתיו'.

באו חבריו לנחמו: 'וישמעו שלשת רעי איוב את כל הרעה הזאת הבאה עליו ויבאו איש ממקמו אליפו התימני ובלדד השוחי וצופר הנעמתי ויועזר יחדו לבוא לנוד לו ולנחמו, וישאו את עיניהם מרחוק ולא הפירהו וישאו קולם ויבכו ויקרעו איש מעלו ויזרקו עפר על ראשיהם השמימה, וישבו אתו לארץ שבעת ימים ושבעת לילות ואין דבר אליו דבר כי ראו כי גדל הפאב מאד'.

חז"ל מגלים שאיוב היה לו טענות (בבא בתרא דף ט"ז ע"א) 'בקש איוב לפטור את כל העולם כולו מן הדין, אמר לפניו: רבונו של עולם, בראת שור פרסותיו סדוקות, בראת חמור פרסותיו קלוטות;

לאויב?! "ובסערה השיבוהו" - דכתיב: ויען ה' את איוב מן הסערה ויאמר: שוטה שבעולם, הרבה נימין בראתי בראשו של אדם וכל נימא ונימא בראתי לה גומא בפני עצמה, כדי שלא יהיו שתי נימות יונקות בגומא אחת, שאלמלי כן מכחישות מאור עיניו של אדם. בין גומא לגומא לא נתחלף לי, בין איוב לאויב יתחלף לי!?

א"כ, זהו הטהרה של בעל הלשון הרע - לגלח את כל שערו ולהבחין בבירור כי אף אחד לא גונב ממך, אף אחד אינו יכול להרע לך, מה שנגזר עליך מלמעלה תקבל לטוב ולמוטב, ללא שום תרעומת ולשון הרע על דא ועל הא, כי הכל מאת מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא!...

שְׁעָרָה וּשְׁעָרָה

"מעשה באדם אחד שהיה יושב ודורש ואמר אין לך כל נימא ונימא שלא ברא לה הקב"ה גומא בפני עצמו כדי שלא תהא אחת מהן נהנית מחברתה א"ל אשתו ועכשיו אתה מבקש לצאת לתור פרנסתך טוב ובוריך קאים לך, שמע לה ויטיב ליה וקם ליה בורייה", כהן פלוני מרואי הנגעים בארץ ישראל "אדם כי יהיה בעור בשרו שאת או ספחת וכו' והובא אל הכהן, וראה הכהן", התקשה בפרנסתו, עד שגמלה בלבו החלטה לעזוב את הבית לתקופה ממושכת לצאת לחו"ל, להביא טרף לביתו, לצורך פרנסה. הכהן אמר לאשתו כך, כיון שבקרוב אני יוצא מהארץ בהסכמתך, והרי בני אדם רגילים לבוא אלי להראות נגעים, קשה לי לעזוב את הארץ ללא ממלא מקום. איך אפשר להשאיר בני אדם ללא מענה?!

לכן בואי ואלמדך - כיצד לראות נגעים, תמלאי את מקומי. הוא החל ללמד

שמים מדוע זה דווקא היה צריך להגיע על ידו. אך כך זה נקבע מלמעלה.

לפעמים, אף נראה לאדם שחבירו לקח ממנו, מנע ממנו איזה טובת הנאה, ובליבו הוא כועס ואינו רגוע, אבל כשמתבונן כפי יהודי היודע את לשון הגמרא שקיבלו חכמינו זכרונם לברכה מסיני (חולין ז ע"ב): "אין אדם נוקף אצבעו מלמטה אלא א"כ מכריזין עליו מלמעלה", כלומר כל דבר שנמצא בבריאה, הכל מכלל כל - וזהו כלל שאין לו יוצא מן הכלל - מושג ע"י הרבש"ע, אין לו לאדם להתרעם, הרי זה לא הוא עשה לי, זה רבון כל העולמים עשה לי...

לכן נצטוו המצורע לגלח את כל שערו, בכדי ללמדו שכל דבר הקורה עמו, זה מאת הבורא יתברך בהשגחה פרטית ומיוחדת. איך הוא ילמד מכך? בואו ונראה: כשאדם מתבונן בשערות ראשו, הוא יכול לחשוב: שהשערות כולם גדלים זה על זה, דוחפים זה את זה, לוקחים את מקומו של השני. אך האמת הוא, שלכל שיערה ושערה יש גומא מיוחדת שממנה היא יוצאת. לאדם שמתבונן מלמעלה, זה נראה שהשערות גונבות ולוקחות את מקומם האחד של השני, אך האמת הוא לא כן, זה רק נראה כך, לכל שיערה ושערה יש מקום מיוחד שנתן לו הבורא.

מתי רואים זאת בבירור יותר, כשהאדם מגלח את שערותיו, הוא יכול להתבונן ולראות שלכל שיערה יש את הגומא שלה, אף אחד לא גונב ולוקח את מקומו של השני, ואף אינו רשאי לקחת את מקומו של השני. כדאיתא בילקוט שמעוני (איוב פרק ט'), א"ר אבא: "איוב בסערה חרף ובסערה השיבוהו", "בסערה חרף" - אמר לפניו: רבש"ע, שמא רוח סערה עברה לפניך ונתחלף לך בין איוב

תבונון תפקח עינים יגלחו לך כל השערות תביא מגדלות ותתבונן, לכל שיערה יש גומא, הנפילה של איוב, תתבונן תתעמק.... אל תהיה שטחי.

נְשִׁמַת הָאוֹכֵל

לפי שאומות העולם מונין "מה טעם יש בה", גויים אינם מבינים מהי 'עונג שבת', מהי התענוג הרוחני של 'ליל הסדר' או נעילה ביום כיפור.

את הטעם הזה, גוי לעולם לא יוכל להבין בשום צורה שהיא, לפני שנים נכנסתי לחנות תבלינים, מולי עמדו קופסאות גדולות של כל מיני סוגי תבלינים, לא הורגלתי בכך, יש תבלינים המגיעים בחנויות, זה מה שהכרתי, בין מדפי הסופר הענק, ישנו מדף של קופסאות תבלינים קטנות, התפלאתי מאוד 'חנות שלימה של תבלינים', היה מוזר בעיני, שאלתי את בעל החנות, מה זה, ענה בתום לב, אלו תבלינים טריים ואיכותיים מאוד, עדיין לא הבנתי, נו... בשביל זה צריך חנות שלימה, תמהתי.

הוא הבין שאני לא מבין, כיצד אדם פותח חנות גדולה של תבלינים, ואני מסתכל עליו כאדם מוזר...

אז מתוך קירות ליבו, אמר את המשפט הבא 'התבלין, זה הנשמה של האוכל!', אוי כמה הוא הגדיר זאת נכון, בקר, דגים איכותיים ביותר, ללא תבלינים הם טפלים ואינם ראויים למאכל!

אותה. מיד בשיעור הראשון, לגבי מראה השערות בתוך הנגע "והנה שער בנגע הפך לבן וכו'" הוא הקדים ואמר לה פרט יסודי: "אם ראית שער של אדם שיבש המעין שלו, תהא יודעת שהוא לקה. לפי שכל שער ושער ברא לו הקב"ה מעין בפני עצמו שיהא שותה ממנו, יבש המעין יבש השער".

כָּל שְׁעָרָה

אם חלילה נראה בראשו של אדם או בכל מקום אחר בגוף, שערות שיבשו לגמרי, משמע שהוא לקה, כי התיבשו בגופו גומות של חיים, כי לכל שיערה יש גומה בפני עצמה משם יונקת את חיותה, ואם יבש השער משמע שנסתם ויבש המעיין הרי הוכחה שהוא לקה.

שמעה אשתו את הדברים והבינה את משמעותם. היא הזדעזעה. פתחה ואמרה לו: כמה שערות יש לאדם בגופו? אלפים ורבבות. לכל אחת יש גומה פרטית עם יניקה בפני עצמה, אין אחת נוגעת בחברתה, לאלפי השערות בגופך יש מקור פרנסה אלפי מעינות! ולך עצמך הקב"ה לא יכול לתת פרנסה?!

"אמרה לו אשתו ומה אם כל שער ושער ברא לו הקב"ה מעין בפני עצמו שיהא שותה ממנו, אתה שאתה בן אדם כמה שערות יש בך. ובניך מתפרנסים על ידך, לא כל שכן שיזמן לך הקב"ה פרנסה לפיכך לא הניחה אותו לצאת חוצה לארץ". "אינני מסכימה שתצא לחו"ל! הכריזה. הוא שמע להצהרתה, נשאר בארץ. והזדמנו לו מקורות פרנסה טובים. רבותי, הוא התחזק באמונה בזכות אשתו, ונותר לו זמן פנוי לעסוק בתורה ולהתחזק עוד יותר באמונה....

זה מה שהשיבו, חבריו של איוב, נכון שנראה שאין בחירה, כמו חמור ושור, אך יש דבר הנקרא 'טעם', טעם זה הוא הנשמה, ולנשמה יש כוחות נפלאים ומיוחדים בחיישנים עדינים ומרקם עז, בכדי להתגבר על כל הקשיים והניסיונות, 'נשמת' אחד, מכלה ים של קשיים.

אם ב'טעם' עסקינן, נהג מונית סיפר לי דבר שהזדעזתי מפשר הדבר, הוא הלך לעשות ניתוח בפה, היות והייתה לו תאונה משלל הטעמים שאדם מרגיש בפה, הוא איבד את 'טעם' החריף' וזהו חסר לו מאוד בחיים, הוא חייב את הטעם של 'הסחוג התימני', ללא זה, הוא פשוט לא יכול.

משיח השם

משיח ה', ישפוט על ידי הריח, כפי שנאמר 'וְהָרִיחוּ בְּיָרֵאת הַשֵּׁם', שהוא בחינת החושים, שהוא גילוי מיוחד, שאין בבחינת האזנים והעניים, שהרי הנביא אומר: "וְלֹא-לְמַרְאֵה עֵינָיו יִשְׁפּוּט וְלֹא-לְמִשְׁמַע אָזְנוֹ יוֹכִיחַ".

כדכתיב בישעיהו (יא, ב - ג): 'וְנָחָה עָלָיו רוּחַ ה' רוּחַ חֶכְמָה וּבִינָה רוּחַ עֲצָה וּגְבוּרָה רוּחַ דַּעַת וְיָרֵאת ה': וְהָרִיחוּ בְּיָרֵאת ה' וְלֹא-לְמַרְאֵה עֵינָיו יִשְׁפּוּט וְלֹא-לְמִשְׁמַע אָזְנוֹ יוֹכִיחַ'.

מבאר הרה"ק הבני יששכר זיע"א (מאמרי חודש סיון מאמר ד - מעלת החג): 'מה שהתנבא ישעיה הנביא שלעתיד במהרה בימינו יהיה מעלת מלך המשיח בריח והריחו ביראת ה' [ישעיה יא ג], ומאי אולמיה דחוש הריח משארי החושים, אשר הובטח למלך המשיח חוש הריח דייקא, וטעמא בעי.

'תתבונן הענין, דהנה על ידי חטא אדם הראשון נתערב בכל דבר טוב ורע, ומן הצורך לאדם לברר מכל דבר הטוב מן הרע, וזה פעולת נפש הישראלי בעודנו בעולם הזה, הנה אי אפשר לו לחיות מבלי מאכל ומשתה ושאר עניני עולם הזה, ועל כל דבר ניתקן ברכה, ועל ידי הברכה היא הכנה לבירור ומבררים הטוב לחלקו יתברך שמו, דהיינו שנעשה מהנאה שהוא דם ובשר על האדם וילך בכח האכילה שהוא לתורה ולמצות והמותרות הוא הרע נדחה מן הגוף כנודע [שער המצוות להאר"י פ' עקב], והנה כל החושים נזכרו אצל חטא האדם וטרא האשה וכו' ותקח וכו' ותאכל וכו' ותתן ויאכל וישמעו ויאמר וכו' [בראשית ג ו] אבל חוש הריח לא נזכר, הנה נראה כי חוש הריח לא נפגם כל כך בחטא אדם כמו שארי החושים, על כן חוש הריח הוא רוחני הנשמה נהנית ממנו ולא הגוף'.

'ומעתה כיון שחוש הריח לא נתפגם כל כך בחטא אדם כשאר החושים, על כן לעתיד לבא במהרה בימינו כאשר יתוקן העולם מן חטא אדם בביאת משיח צדקנו, הנה בזה תגדל מעלתו בחוש הזה אשר נשאר לברכה גם בזמן החטא, אז והריחו ביראת ה' ובחוש הזה תגדל מעלתו מן שאר החושים'.

העולה מכל זה

העולה מכל זה, בארבעת המינים יש דבר שמפחיד את השטן, הוא הטעם והריח, החיות והגישמאק של יהודי המכריע את היהודי לכף זכות, כשיש טעם וריח אין השטן יכול לעמוד בו, וזה מה שענו חבריו של איוב, בראת יצר הרע, והתשובה נגדו זה תורה תבלין, כשהנשמה דביקה ומחוברת, אין היצר הרע יכול לשלוט בו.

דע בני

זה מה שהורה נעים זמירות ישראל דוד המלך ע"ה לבנו (דברי הימים א כח, ט)
 'וְאַתָּה שְׁלֹמֹה־בְנִי דַע אֶת־אֱלֹהֵי אָבִיךָ וְעֲבָדְהוּ בְּלֵב שָׁלֵם וּבְנֶפֶשׁ תְּפִצָּה כִּי
 כָּל־לִבָּבוֹת דּוֹרֵשׁ ה' וְכָל־יֵצֶר מַחְשָׁבוֹת מִבֵּין אִם־תִּדְרָשׁוּנּוּ יִמָּצֵא לָךְ וְאִם־
 תַּעֲזֹבֵנּוּ יִזְנִיחַךָ לְעַד', דעת לימד החכם מכל האדם שלמה המלך ע"ה את
 בני ישראל (משלי א, א - ב) 'מְשָׁלִי שְׁלֹמֹה בֶן־דָּוִד מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל: לְדַעַת תְּחֻמָּה
 וּמוֹסָר לְהָבִין אֲמָרֵי בִינָה'.

מאי 'דעת'

יש מוח הנקרא 'מוח החכמה' ישנו מוח
 הנקרא 'מוח הבינה', מאי מוח הנקרא
 'מוח הדעת'?

בפרט בימים קדושים ונשגבים אלו,
 תכלית אלול היא ראש השנה,
 עשי"ת, יום כיפור, סוכות, הושענא רבא,
 הכל כדי להגיע ל'אֶתָּה הָרָאָתָ לְדַעַת', מאי
 היא 'דעת'?

מעודי התקשיתי במאמרי חז"ל, שהרי
 מוח החכמה, גדול ממוח הדעת,
 ומדוע ההדגש העיקרי, הוא ענין הדעת,
 ועוד חזינן בחז"ל שגם מי שיש בו חכמה
 ועושר ומעלת נוספות, אך חסר בו ענין
 הדעת מוגדר כעני, עד שחז"ל קבעו
 שאסור לרחם עליו.

רבינו האדמו"ר הזקן, בעל התניא (תניא
 ליקוטי אמרים פרק לו): 'והנה מודעת
 זאת מארז"ל שתכלית בריאת עולם הזה
 הוא שנתאוה הקדוש ברוך הוא להיות לו
 דירה בתחתונים'.

ומבאר, לשם מה נברא העולם: 'אלא
 ביאור הענין כי קודם שנברא
 העולם היה הוא לבדו יתברך, יחיד
 ומיוחד וממלא כל המקום הזה שברא בו
 העולם, וגם עתה כן הוא לפניו יתברך'.

'עד שנברא עולם הזה הגשמי והחומרי
 ממש והוא התחתון במדרגה שאין
 תחתון למטה ממנו בענין הסתר אורו
 יתברך וחשך כפול ומכופל עד שהוא מלא
 קליפות וסטרא אחרא שהן נגד ה' ממש
 לומר אני ואפסי עוד'.

מה בין חכמה לדעת, ישנם דברים שאדם
 יודע ומבין, אך למעשה לא בא לידי
 ביטוי במציאות, יש אמרה שנונה, שיש
 עשרה טעמים שלא לאכול שוקלד, אך
 הטעם של השוקלד גובר על כולם!

ליתר בִּטְחוֹן

מרון החזו"א זיע"א, קורא להם 'זמרי
 הביטחון', יש אנשים שתשאל
 אותם: אתם מאמינים, עצם השאלה תפגע
 בהם קשות, איך עולה על דעתכם כזה
 שאלה, כך בעניים תקיפות ונעלבות יגיבו
 על עצם השאלה.

אך למעשה, כשיגיע ניסיון, יראו כמו
 אותו אדם שדפק על הבימה וזעק
 בקול רעש גדול: "ביטחון!" לא לפחד
 מכלום! אין עוד מלבדו, ואז הוסיף, גם
 אם כלב גדול מפחיד נכנס לבית המדרש,
 לא לפחד כלל, אין עוד מלבדו!

למזלו הרב, בסיום דבריו 'ברוך הבא',
 הכלב הגדול והמפחיד נכנס, ההוא
 תפס רגליים וברח, בקושי יכול לנשום

התפלה הראשונה

ברכות בתפילת שמונה עשרה שתיקנו אנשי כנסת הגדולה, אָתָּה חוֹנֵן לְאָדָם דַּעַת, וּמְלַמֵּד לְאָנוּשׁ בִּינָה. חָנּוּן מֵאֲתָךְ חֻכְמָה בִּינָה וְדַעַת. בְּרוּךְ אַתָּה ה', חוֹנֵן הַדַּעַת.

דעת הוא מה שחז"ל מקפידים ומכנים אותו 'עני' למי שאין לו דעת, כדאיתא בנדרים (מא, א): 'אמר אביי, נקטינן: אין עני אלא בדעה. במערבא אמרי: דדא ביה כולא ביה, דלא דא ביה מה ביה, דא קני מה חסר, דא לא קני מה קני', וביתר שאת, אומרים חז"ל שאסור חרים עליו, כדאיתא בברכות (לג, א): 'וכל מי שאין בו דעה אסור לרחם עליו'. מהי אשמתו שאין לו דעת.

עקר העבודה

ביאור הדברים, שעיקר עבודתו של יהודי בזה העולם, הוא להיות דבוק בבורא עולם, כדאיתא בזהר הק' שמצוות התורה, הוא תרי"ג עצות להדבק בבורא עולם וז"ל: (חלק ב דף צו/ב) 'תו, אֲזִהְרוּתָא לְבַר נָשׁ (בהאי עלמא) אֵית בְּהִנֵּי קְרָאִי, וְכֻמָּה עֵיטִין טָבִין עֲלָאִין אִינוֹן, בְּכָל מִילֵי דְאִוְרֵייתָא, וְכֻלְהוּ קְשׁוּט, בְּאַרְח קְשׁוּט, וְאַשְׁתַּמּוּדְעוֹן לְגַבֵּי חֲכִימִין, דִּידְעֵי וְאַזְלֵי בְּאַרְח קְשׁוּט'.

לא די שאדם לומד ומבין, ויודע כל התורה כולה, אך בכך נמדדת מעלתו, הוא צריך ל'דעת' להכניס זאת ברמ"ח אבריו ושס"ה גידיו, שאין עוד מלבדו, לזכך את החומר הגס והעב, ולהיות מחובר ומקושר בזיכוך המדות ובאמונה תמימה, ובקבלת הנסיונות באהבה גדולה, 'בכל נפשיך ובכל מאדך', ולעלות מדרגה לדרגה להיות מוכן ומזומן לחיות על קידוש השם למען שמו יתברך.

מרוב פחד, נעליו נפלו בדרך, ופחד להרימם מחשש הכלב, זעק אחד לעברו, מה עם 'ביטחון'? ענה תוך כדי מנוסותו זה "ליתר ביטחון".

חכמה זה מערכת של הבנת מושכלות עמוקות, כל דרדקי יכול לומר דרשה שלמה בענין אמונה וביטחון, מתובל עם סיפורי צדיקים, מדרשי חז"ל, ועוד סיפור אישי, זהו החכמה, השאלה, מה אם הלמעשה...

כשהנסיון מגיע בפתע פתאום, אינו יודע מימינו לשמאלו, פחד גדול נופל עליו, מה עושים? איך אז הוא מגיב.

"דעת", היא המערכת המחברת בין "המוחין", ל"מדות", לחלק הלמעשה.

תכלית בריאת העולמות, שיהיה דירה בתחתונים, כאן בעולם העשיה, עם כל הניסיונות העצומים והקשיים הנוראיים, כל אחד עם ה"פקאלע" שלו, כאן היכן "הדעת" שלו כעת עומד, זו השאלה.

וזה מה שהורה נעים זמירות ישראל דוד המלך ע"ה לבנו (דברי הימים א כח, ט) וְאַתָּה שְׁלֹמֹה-בְנִי דַע אֶת-אֱלֹהֵי אָבִיךָ וְעֲבָדְהוּ בְּלֵב שָׁלֵם וּבְנֶפֶשׁ חֹפְצָה כִּי כָל-לִבָּבוֹת דּוֹרֵשׁ ה' וְכָל-יֶצֶר מַחֲשָׁבוֹת מִבֵּין אִם-תִּדְרָשׁוּנוּ יִמָּצֵא לָךְ וְאִם-תִּעְזָבֵנוּ יִזְנִיחֶךָ לְעַד:

דעת לימד החכם מכל האדם שלמה המלך ע"ה את בני ישראל (משלי א, א - ב) מְשָׁלִי שְׁלֹמֹה בֶן-דָּוִד מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל: לְדַעַת חֻכְמָה וּמוֹסָר לְהִבִּין אִמְרֵי בִינָה.

כוח המקשר

איתא בבית אהרן ([קרלין] לפורים שנת תרכ"א):
 'והנה מה הוא דרכו של הקב"ה,
 מה הוא רחום היינו העיקר להדבק
 במדותיו יתברך שמו, היינו לעשות יחוד
 בנין המדות ולהעלות הכל על ידי הדעת
 למעלה ראש, ובכל מקום יש דעת,
**והדעת הוא המקשר והוא המתפשט, כי
 דעת הוא לשון התקשרות, וגם לשון
 התפשטות, כי באמת העיקר היא נקודה**
 קטנה שאין בה שום גוון כלל וממנה
 מתפשטות כל האותיות'.

שורש הדעת, הוא החיבור, כמובא בחסד
 לאברהם (ביאור עשר ספירות על דרך
 העבודה): 'ולכן נקרא הזיווג בלשון דעת
 מפני שהוא לשון התקשרות, וזהו בחינת
 הדעת התחתון המתפשט במדות
 ומתלבש בהן להחיותן ולקיימן, ויש
 בחינת דעת העליון שהוא בחינת
 התקשרות וחיבור מקור השכל המשיג
 עומק המושג שהוא כנקודה, וכברק
 המבריק על שכלו שמתפשט למטה
 למעשים טובים ומביא עומק המושג לידי
 הבנה'.

לכן בשבת חול המועד סוכות, קוראים
 את דברי החכם מכל האדם שלמה
 המלך ע"ה בו מתאר אין נראה העולם הזה
 בתגלמותו.

היכן הראש

לא די, שאנו יודעים מה צריך לעשות,
 אלא יש ליישם זאת למעשה, להתגבר
 על תאוות הלב ושמירת המחשבה, ולא
 נהיה ככסיל אחד, שכל ערב בשכבו לישון
 היה פושט בגדיו ומשליכם זה בכה וזה
 בכה, ובבוקר היה טורח שעה ארוכה
 לחפש אחריהם ולמצאם, בזה אחר זה. יום
 אחד גמר בליבו להכניס בהליכותיו סדר

ומשטר, ולחסוך לעצמו זמן יקר. נטל עט
 ודף ניר, ועל כל בגד שפשט ציין את
 מקומו בדף, הגלימה על הכסא, הטלית
 קטן על המתלה, החולצה על הריצפה, וכן
 על זו הדרך, לפני שעמד להיכנס למיטה
 ולהניח ראשו על הכר. הקדים וכתב:
 "וראשי על הכר"... שבע רצון קרא
 קריאת שמע שעל המיטה ונרדם.

בבוקר קם ונטל ידיו. נטל את דף הניר,
 ואסף את חפציו כעמיר גורנה,
 בגד אחר בגד - תוך רגע קט. שמח על
 הרעיון הנפלא, שחסך לו זמן רב. ואמר
 בליבו: "כמה נפלא להיות אדם מסודר",
 וכך עבר פריט פריט... הגיע לסוף
 הרשימה, ושם כתוב: "וראשי על הכר"
 הביט בכר, ואין עליו דבר. חוורו פניו.
 קם, נטל את הכר, חבט בו, ולא נשר ממנו
 דבר.

אבוי, ראשו אייה, ועדין עומד הוא
 ומחפש, עד עצם היום הזה!...

והנמשל, מובן. רבים מהדרים במצווה
 על כל פרטיה ודקדוקיה, הכל
 ככתוב, דבר לא נעדר. פרט לאחד:
 הראש, איננו! וכשהראש לא במקום, מה
 שווה כל ההכנות והטרחות הרבות.

רשימה מפורטת

בעל ה'חפץ חיים' זי"ע המשיל משל: על
 עשיר אחד שהיה לו בית מלא כל
 טוב וטוב, חיכו ממתקים וכולו מחמדים,
 כמו כן היה לו ציפור חכם ביותר עליו
 שמר הוא מכל משמר והיה נוהג
 להשתעשע עמו בכל יום ויום, באחד
 הימים הוצרך אותו גביר לצאת למסע

בעקבות עסקיו, הלכך פנה אל אחד ממשרתיו והניחו להיות הממונה על ביתו בכל אותן הימים בהם יעדר.

הגביר רשם לו רשימה מפורטת של חלב העיזים וביצי התרנגולים אותם עליו לשמור בכל יום, וכן כל שאר הבית אותם יעמיד מדי יום על מכונם, ואחרון חביב רשם לו בפרוטרוט על אופן הטיפול באותו ציפור היקר כל כך לליבו, ואת דרך אכילתו כמה פעמים בכל יום, רשימה זו, אמר העשיר למשרתו, תקרא אותה בכל יום ויום בדקדוק לזכור את כל הוראותי.

לאחר כמה שבועות משחזר העשיר ממסעו חשכו עיניו בראותו את הבית כולו הפוך ואינו מסודר, החלב והביצים השפוכים לכל עבר, ואילו הציפור אותה אהב כל כך שוכבת מתה בתוך הכלוב, תיכף רץ העשיר למשרתו והחל לגעור בו על שהזניח את הבית ואחרון הכביד על שמנע אכילה מהציפור מה שגרם למיתתה, תירץ המשרת את עצמו לאדונו באמרו, אבל אדוני הלא עשיתי ככל אשר ציוויתני ובכל בקרו של יום תיכף לאחר אמירת 'מודה אני' נעמדתי וקראתי בעיון רב את כל מה שכתבת אלי.

כאותו המשרת אנו כולנו בעת שאנו קורין שמע בכל יום ומזכירין יציאת מצרים, אך איננו מתבוננים לקיים בפועל את זכירת יציאת מצרים, היינו לעוררה בלב על ידי אמונה טהורה העומדת לעד.

אותה התפשטות הקרויה "דעת" המעבירה את ההכרה השכלית באמיתת יחוד השם יתברך שבראש, אל האיברים, שהם עיקר האדם.

הגדיר הרה"ק רבי פינחס מקוריץ זיע"א בספרו אמרי פנחס (שער ד' - שבת ומועדים, רפ"ד): 'הדעת הוא שומר את האדם. והתינוק שאין לו דעת הוא צריך שמירה, ועל כן בשעת שינה שנסתלק הדעת צריך שמירה, ויש צדיק גדול וחכם שיש לו מוח גדול, והדעת שלו הוא שומר סביבו, על כמה וכמה פרסאות, ולכך בפסח שנכנסו כל המוחין דגדלות הוא ליל שמורים. וזהו כולנו מסובין, הוא מלשון סביב. שהוא מקיפין'.

העולה מכל זה

העולה מכל זה, כי תכלית עבודת ירח האיתנים הוא להוציא את הכוח למעשה, ולא די במערכת החכמה, אלא להכניסו לרמ"ח אברים ושס"ה גידים.